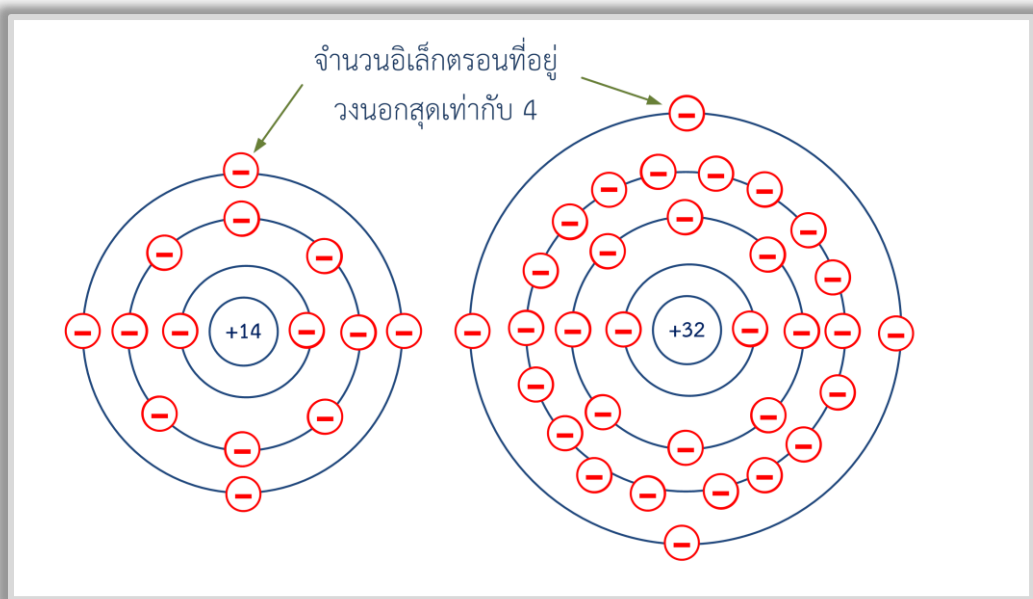
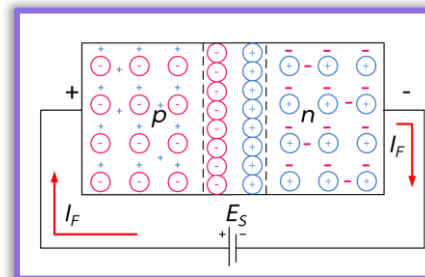
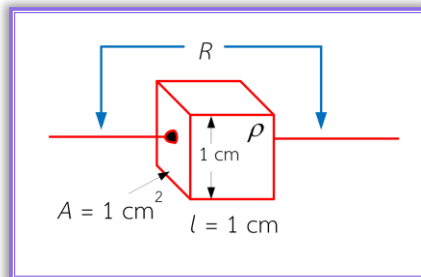

หน่วยที่ 1 พื้นฐานสารกึ่งตัวนำและรอยต่อพี-เอ็น

(Basic Semiconductor and P-N Junction)

โดย

นายเอกนรินทร์ พลลาชีวะ

แผนกวิชาช่างอิเล็กทรอนิกส์ วิทยาลัยเทคนิคฉะเชิงเทรา

สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

กระทรวงศึกษาธิการ

หน่วยที่ 1

พื้นฐานสารกึ่งตัวนำและรอยต่อพี-เอ็น

(Basic Semiconductor and P-N Junction)

สาระสำคัญ

อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์โดยทั่วไปจะใช้หลักการควบคุมการไหลของอิเล็กตรอน ดังนั้น รายละเอียดการทำงานของอุปกรณ์ทางด้านอิเล็กทรอนิกส์ประเภทสารกึ่งตัวนำ จึงมีความจำเป็นต้องเรียนรู้ส่วนประกอบของอะตอม การเคลื่อนที่ของอิเล็กตรอน พลังงานที่เกิดขึ้นระหว่างตัวนำ อนุว และสารกึ่งตัวนำ โครงสร้างของสารกึ่งตัวนำชนิดพีและสารกึ่งตัวนำชนิดเอ็น และโครงสร้างของรอยต่อพี-เอ็น การให้ไบอัสตรงและการให้ไบอัสกลับเพื่อให้ทราบถึงการไหลของอิเล็กตรอนที่เกิดจากการให้ไบอัส

จุดประสงค์การเรียนรู้

จุดประสงค์ทั่วไป

เพื่อให้มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับโครงสร้างอะตอม หลักการคำนวณจำนวนอิเล็กตรอน คุณสมบัติแถบพลังงานของ อนุว สารกึ่งตัวนำ และตัวนำ ความแตกต่างระหว่างสารกึ่งตัวนำชนิดพี และสารกึ่งตัวนำชนิดเอ็น รอยต่อพี-เอ็น และการให้ไบอัสกับสารกึ่งตัวนำชนิดพี และสารกึ่งตัวนำชนิดเอ็น

จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม (พุทธิพิสัย)

- บอกโครงสร้างของอะตอม และ ส่วนประกอบต่าง ๆ ภายในอะตอมได้อย่างถูกต้อง
- คำนวณจำนวนของอิเล็กตรอนในแต่ละวงโคจรของอะตอมได้อย่างถูกต้อง
- เปรียบเทียบคุณสมบัติแถบพลังงานของ อนุว สารกึ่งตัวนำ และตัวนำได้อย่างถูกต้อง
- บอกความแตกต่างระหว่างสารกึ่งตัวนำชนิดพี และสารกึ่งตัวนำชนิดเอ็นได้อย่างถูกต้อง
- บอกวิธีการให้ไบอัสกับสารกึ่งตัวนำชนิดพี และสารกึ่งตัวนำชนิดเอ็นได้อย่างถูกต้อง

หัวข้อเนื้อหา

- อะตอม (Atoms)
- สารกึ่งตัวนำ (Semiconductors)
- วงโคจรของอิเล็กตรอนและระดับพลังงาน (Electron Orbits And Energy Levels)
- แถบพลังงาน (Energy Bands)
- สารกึ่งตัวนำชนิดเอ็น และ ชนิดพี (N-Type and P-Type Semiconductors)
- รอยต่อ P-N (P-N Junction)
- การไบอัส (Bias) รอยต่อพี-เอ็น (P-N Junction)

แบบทดสอบก่อนเรียน
หน่วยที่ 1 พื้นฐานสารกึ่งตัวนำและรอยต่อพี-เอ็น
(Basic Semiconductor and P-N Junction)

คำชี้แจง

1. จงทำเครื่องหมายกากบาท (X) เลือกคำตอบที่ถูกต้องที่สุดเพียงข้อเดียว
2. แบบทดสอบมีจำนวน 10 ข้อ ใช้เวลาทำแบบทดสอบ 10 นาที

1. นิวเคลียสมีส่วนประกอบมาจากข้อใด

- ก. อิเล็กตรอนและอะตอม
- ข. โปรตรอนและนิวตรอน
- ค. อิเล็กตรอนและโปรตรอน
- ง. อิเล็กตรอนและนิวตรอน
- จ. นิวตรอนและอะตอม

2. อะตอมของสารซิลิกอน มีโปรตรอนจำนวนเท่าไร

- ก. 4
- ข. 14
- ค. 29
- ง. 32
- จ. 34

3. ข้อใดคือความแตกต่างของแถบพลังงานระหว่าง ฉนวน และสารกึ่งตัวนำ

- ก. ฉนวนและสารกึ่งตัวนำมีแถบพลังงานที่มีวาเลนซ์อิเล็กตรอนได้เกิน 8 ตัว
- ข. ฉนวนและสารกึ่งตัวนำมีแถบพลังงานที่มีวาเลนซ์อิเล็กตรอนได้ไม่เกิน 8 ตัว
- ค. ฉนวนมีช่องว่างพลังงานระหว่างแถบวาเลนซ์และแถบตัวนำน้อยกว่าสารกึ่งตัวนำ
- ง. ฉนวนมีช่องว่างพลังงานระหว่างแถบวาเลนซ์และแถบตัวนำมากกว่าสารกึ่งตัวนำ
- จ. ฉนวนมีช่องว่างพลังงานระหว่างแถบวาเลนซ์และแถบตัวนำเท่ากับสารกึ่งตัวนำ

4. กระบวนการเติมสารเจือปนลงไปในสารกึ่งตัวนำบริสุทธิ์ เรียกว่าอะไร

- ก. Adding Impurities
- ข. Ionization
- ค. Recombination
- ง. Diffusion
- จ. Conduction Band

5. บริเวณหลอดพาหะ ประกอบด้วยข้อใด
 - ก. ประจุพาหะข้างน้อยที่เป็นโฮล
 - ข. ประจุพาหะข้างมากที่เป็นอิเล็กตรอนอิสระ
 - ค. ไอออนบวกเพียงอย่างเดียว
 - ง. ประจุพาหะข้างมากและประจุพาหะข้างน้อยในปริมาณเท่ากัน
 - จ. ไอออนบวกและไอออนลบ
6. ประจุพาหะข้างมากในสารกึ่งตัวนำชนิดเอ็นคือข้อใด
 - ก. โฮล
 - ข. โปรตอน
 - ค. อิเล็กตรอนอิสระ
 - ง. วาเลนซ์อิเล็กตรอน
 - จ. นิวตรอน
7. โฮลในสารกึ่งตัวนำชนิดเอ็น คือข้อใด
 - ก. ประจุพาหะข้างมากที่เกิดขึ้นเพราะการได้ป
 - ข. ประจุพาหะข้างมากที่เกิดขึ้นเพราะอุณหภูมิ
 - ค. ประจุพาหะข้างน้อยที่เกิดขึ้นเพราะอุณหภูมิ
 - ง. ประจุพาหะข้างน้อยที่เกิดขึ้นเพราะการได้ป
 - จ. ประจุพาหะข้างน้อยที่เกิดขึ้นเพราะการได้รับไบอัส
8. ความหมายของการไบอัส คือข้อใด
 - ก. จำนวนกระแสที่ข้ามรอยต่อพี-เอ็น
 - ข. การจ่ายกระแสไฟฟ้าให้รอยต่อพี-เอ็น
 - ค. การจ่ายแรงดันไฟฟ้าเพื่อควบคุมการไหลของกระแส
 - ง. จำนวนอิเล็กตรอนระหว่างพาหะข้างมากและพาหะข้างน้อย
 - จ. การทำให้อิเล็กตรอนอิสระเคลื่อนที่ได้
9. เมื่อรอยต่อพี-เอ็นได้รับไบอัสตรงจะเกิดผลอย่างไร
 - ก. เกิดการพังทลายที่รอยต่อ
 - ข. เกิดกระแสวาลเลนซ์จำนวนมาก
 - ค. เกิดกระแสจำนวนหนึ่งจากพาหะข้างมาก
 - ง. เกิดกระแสจำนวนหนึ่งจากพาหะข้างน้อย
 - จ. เกิดการไหลของกระแสอิเล็กตรอนเคลื่อนที่ข้ามรอยต่อ

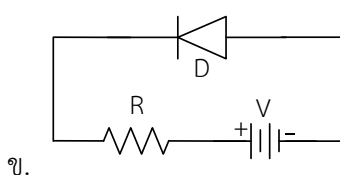
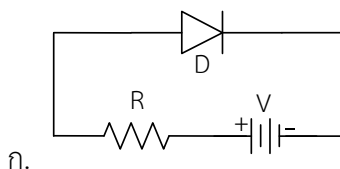
แบบทดสอบหลังเรียน
หน่วยที่ 1 พื้นฐานสารกึ่งตัวนำและรอยต่อพี-เอ็น
(Basic Semiconductor and P-N Junction)

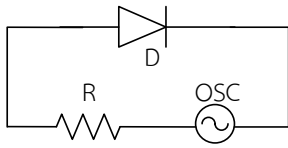
คำชี้แจง

1. จงทำเครื่องหมายกากบาท (X) เลือกคำตอบที่ถูกต้องที่สุดเพียงข้อเดียว
2. แบบทดสอบมีจำนวน 10 ข้อ ใช้เวลาทำแบบทดสอบ 10 นาที

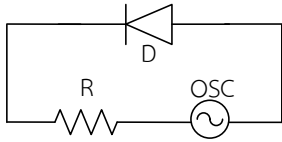
1. แถบพลังงานใดที่มีอิเล็กตรอนอิสระ
ก. แถบที่ 1
ข. แถบที่ 2
ค. แถบวาเลนซ์
ง. แถบฉนวน
จ. แถบความนำ
2. อะตอมของสารซิลิกอน มีโปรตอนจำนวนเท่าใด
ก. 34
ข. 32
ค. 4
ง. 14
จ. 29
3. นิวเคลียสมีส่วนประกอบมาจากข้อใด
ก. นิวตรอนและอะตอม
ข. อิเล็กตรอนและโปรตอน
ค. โปรตอนและนิวตรอน
ง. อิเล็กตรอนและนิวตรอน
จ. อิเล็กตรอนและอะตอม
4. สารเจือปนที่มีอิเล็กตรอนวงนอกสุด 3 ตัว เมื่อเติมลงไปนซิลิคอนบริสุทธิ์จะทำให้เกิดสารกึ่งตัวนำชนิดใหม่คือข้อใด
ก. สารกึ่งตัวนำโบรอน
ข. สารกึ่งตัวนำแกลเลียม
ค. สารกึ่งตัวนำชนิดพี
ง. สารกึ่งตัวนำชนิดเอ็น
จ. สารกึ่งตัวนำบริสุทธิ์

5. จุดประสงค์ของการเจือปนสารที่มีอิเล็กตรอนวงนอกสุด 5 ตัวเพื่ออะไร
 - ก. เพิ่มจำนวนโฮลในสารกึ่งตัวนำ
 - ข. ลดสถานะการเป็นตัวนำของซิลิคอน
 - ค. เพิ่มจำนวนอิเล็กตรอนในสารกึ่งตัวนำ
 - ง. สร้างประจุพาหะข้างน้อยในสารกึ่งตัวนำ
 - จ. กำหนดประจุบวกในสารกึ่งตัวนำ
6. โฮลในสารกึ่งตัวนำชนิดเอ็น คือข้อใด
 - ก. ประจุพาหะข้างมากที่เกิดขึ้นเพราะการโด๊ป
 - ข. ประจุพาหะข้างมากที่เกิดขึ้นเพราะอุณหภูมิ
 - ค. ประจุพาหะข้างน้อยที่เกิดขึ้นเพราะอุณหภูมิ
 - ง. ประจุพาหะข้างน้อยที่เกิดขึ้นเพราะการโด๊ป
 - จ. ไม่มีข้อใดถูก
7. รอยต่อพี-เอ็นเกิดจากข้อใด
 - ก. การเกิดไอออน
 - ข. เกิดจากขอบของรอยต่อพี-เอ็น
 - ค. การโคจรของโปรตอนและนิวตรอน
 - ง. การรวมตัวกันของอิเล็กตรอนและโฮล
 - จ. การนำสารกึ่งตัวนำชนิดเอ็นและพีมาวางติดกัน
8. ข้อใดคือความแตกต่างของแถบพลังงานระหว่าง ฉนวน และสารกึ่งตัวนำ
 - ก. ฉนวนและสารกึ่งตัวนำมีแถบพลังงานที่มีวาเลนซ์อิเล็กตรอนได้เกิน 8 ตัว
 - ข. ฉนวนและสารกึ่งตัวนำ มีแถบพลังงานที่มีวาเลนซ์อิเล็กตรอนได้ไม่เกิน 8 ตัว
 - ค. ฉนวนมีช่องว่างพลังงานระหว่างแถบวาเลนซ์และแถบตัวนำน้อยกว่าสารกึ่งตัวนำ
 - ง. ฉนวนมีช่องว่างพลังงานระหว่างแถบวาเลนซ์และแถบตัวนำมากกว่าสารกึ่งตัวนำ
 - จ. ฉนวนมีช่องว่างพลังงานระหว่างแถบวาเลนซ์และแถบตัวนำเท่ากับสารกึ่งตัวนำ
9. การให้ไบอัสตรงข้อใดถูกต้อง

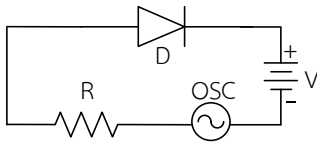

ค.

ง.

จ.

10. ถ้านำสารกึ่งตัวนำชนิดซิลิกอนไปใช้ทำเป็นไดโอด เราต้องจ่ายแรงดันไบอัสตรงขนาดเท่าใดจึงจะทำให้ไดโอดนำกระแสได้

- ก. มากกว่า 0.3 V
- ข. มากกว่า 0.7 V
- ค. น้อยกว่า 0.3 V
- ง. น้อยกว่า 0.7 V
- จ. มากกว่า 0 V

แบบทดสอบก่อนเรียน
หน่วยที่ 2 ไดโอดและวงจรการใช้งาน
(Diodes and Circuits)

คำชี้แจง

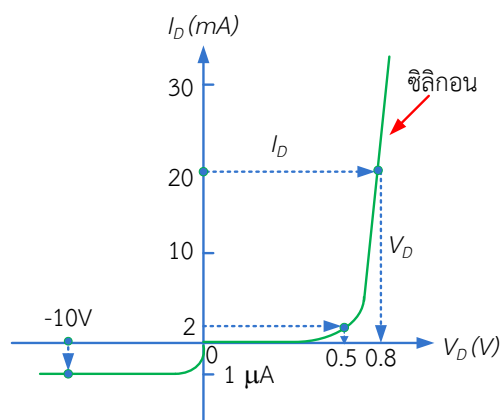
1. จงทำเครื่องหมายกากบาท (X) เลือกคำตอบที่ถูกต้องที่สุดเพียงข้อเดียว
2. แบบทดสอบมีจำนวน 18 ข้อ ใช้เวลาทำแบบทดสอบ 20 นาที

-
1. คุณสมบัติของไดโอดขณะที่ได้รับแรงดันไบอัสตรงตรงกับข้อใด
 - ก. กระแสไหลผ่านไดโอดได้
 - ข. มีกระแสไหลกลับทิศทางจากเดิมและมีค่ามาก
 - ค. มีกระแสไหลที่เกิดจากพาหะข้างน้อยในสารกึ่งตัวนำพีและเอ็น
 - ง. ไม่เกิดเป็นแบตเตอรี่สมมุติ หรือดีพลีชันรีจินขึ้นที่บริเวณรอยต่อ
 - จ. มีกระแสไหลที่เกิดจากพาหะข้างมากในสารกึ่งตัวนำพีและเอ็นซึ่งมีค่าน้อยมาก
 2. คุณสมบัติของไดโอดขณะที่ได้รับแรงดันไบอัสกลับตรงกับข้อใด
 - ก. ไม่มีกระแสไหลผ่านไดโอดได้เลย
 - ข. มีกระแสไหลกลับทิศทางจากเดิม และมิต่าน้อยมาก
 - ค. เกิดเป็นแบตเตอรี่สมมุติหรือดีพลีชันรีจินขึ้นที่บริเวณรอยต่อ
 - ง. มีกระแสไหลที่เกิดจากพาหะข้างน้อยในสารกึ่งตัวนำพีและเอ็นซึ่งมีค่าน้อย
 - จ. มีกระแสไหลที่เกิดจากพาหะข้างมากในสารกึ่งตัวนำพีและเอ็นซึ่งมีค่าน้อยมาก
 3. จงคำนวณหาค่าความต้านทานทางไฟฟ้ากระแสสลับของไดโอดที่มี I_D เปลี่ยนแปลงอยู่ในช่วงต่ำสุด 10 mA สูงสุด 25 mA และมีการเปลี่ยนแปลงของแรงดัน V_D ต่ำสุด 0.4 V สูงสุด 0.6 V
 - ก. 10.11 Ω
 - ข. 12.22 Ω
 - ค. 13.33 Ω
 - ง. 14.44 Ω
 - จ. 15.55 Ω
 4. อุณหภูมิที่สูงขึ้นมีผลกระทบต่อไดโอดอย่างไร
 - ก. ทำให้กระแสไหลลดลง
 - ข. ทำให้ค่าความต้านทานของไดโอดสูงขึ้น
 - ค. ทำให้แรงดันตกคร่อมไดโอดขณะนั้นลดลง
 - ง. ทำให้แรงดันตกคร่อมไดโอดขณะนั้นเพิ่มขึ้น
 - จ. ทำให้แรงดันตกคร่อมไดโอดขณะนั้นเท่ากับแหล่งจ่าย

5. อุณหภูมิที่สูงขึ้นมีผลกระทบต่อไดโอดขณะได้รับไบอัสกลับอย่างไร

- ก. ทำให้กระแสไหลสูงขึ้นมาก
- ข. ทำให้ค่าความต้านทานของไดโอดเพิ่มขึ้น
- ค. ทำให้ค่าความต้านทานของไดโอดไม่คงที่
- ง. ทำให้แรงดันตกคร่อมไดโอดขณะนั้นลดลง
- จ. ทำให้แรงดันตกคร่อมไดโอดขณะนั้นเพิ่มขึ้น

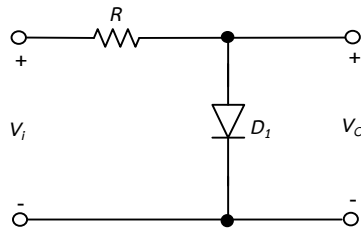
6. จงคำนวณค่าความต้านทานทางด้านไฟฟ้ากระแสตรง (R_D) จากกราฟการทำงานของไดโอดต่อไปนี้
ที่ตำแหน่ง $I_D = 20 \text{ mA}$

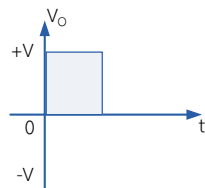
รูปที่ 1 วงจรประกอบโจทย์ข้อที่ 6

- ก. 20Ω
 - ข. 30Ω
 - ค. 40Ω
 - ง. 50Ω
 - จ. 60Ω
7. ความสัมพันธ์ของกระแสที่ไหลผ่านไดโอดและค่าแรงดันที่ตกคร่อมไดโอดตรงกับข้อใด
- ก. การเปลี่ยนแปลงของกระแสมาจากการลดขนาดแรงดันและแรงดันที่ตกคร่อมไดโอดขณะที่ไดโอดนำกระแสจะมีค่าเท่ากับ V_{BV}
 - ข. การเปลี่ยนแปลงของกระแสที่เพิ่มขึ้นมาจากการเพิ่มขนาดแรงดันและแรงดันที่ตกคร่อมไดโอดขณะที่ไดโอดนำกระแสจะมีค่าเท่ากับ V_{BV}
 - ค. การเปลี่ยนแปลงของกระแสที่เพิ่มขึ้นมาจากการเพิ่มขนาดแรงดันและแรงดันที่ตกคร่อมไดโอดขณะที่ไดโอดนำกระแสจะมีค่าเท่ากับ V_K
 - ง. การเปลี่ยนแปลงของกระแสมาจากการลดขนาดแรงดันและแรงดันที่ตกคร่อมไดโอดขณะที่ไดโอดนำกระแสจะมีค่าเท่ากับ V_K
 - จ. การเปลี่ยนแปลงของกระแสมาจากการลดขนาดแรงดันและแรงดันที่ตกคร่อมไดโอดขณะที่ไดโอดนำกระแสจะมีค่าเท่ากับที่แหล่งจ่าย

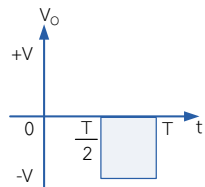
8. ข้อใดเป็นรูปสัญญาณเอาต์พุตของวงจรตัวคูณแบบขนาน จากวงจรดังแสดงในรูปที่ 3

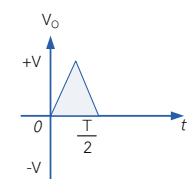
รูปที่ 2 วงจรประกอบโจทย์ข้อที่ 8

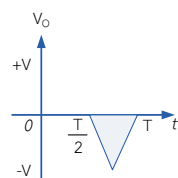
ก.

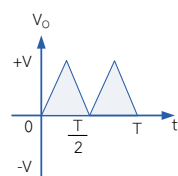
ข.

ค.

ง.

จ.

9. การเลือกใช้งานไดโอดเพื่อให้สามารถทนแรงดันไฟตรงไบอัสกลับสูงสุดโดยไม่พัง เราจะต้องพิจารณาจากค่าใดในคู่มือใช้งานไดโอด

ก. V_D

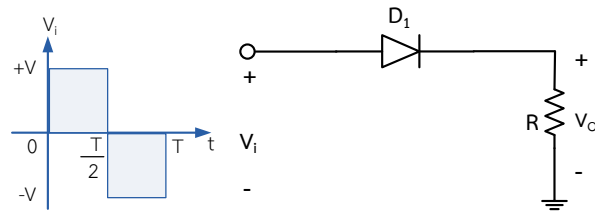
ข. V_{DS}

ค. V_F

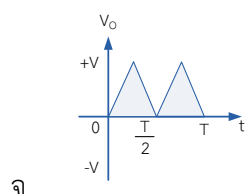
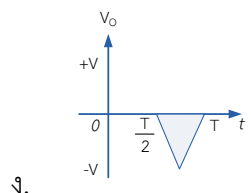
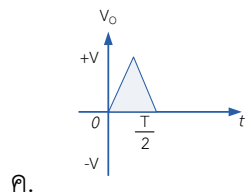
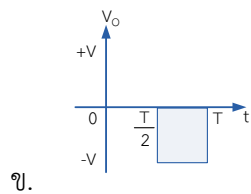
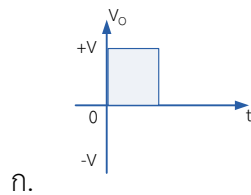
ง. V_R

จ. V_{FS}

10. ข้อใดเป็นรูปสัญญาณเอาต์พุตของวงจรตัวคูณแบบอนุกรมจากวงจรดังแสดงในรูปที่ 4

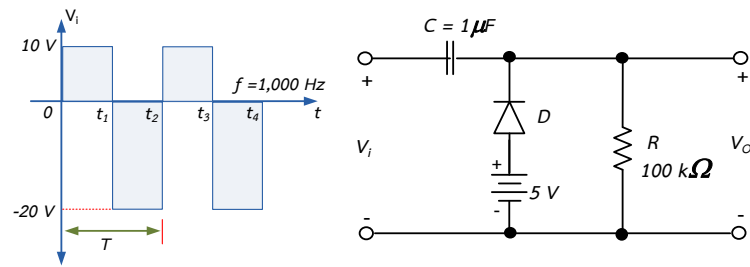
รูปที่ 3 วงจรประกอบโจทย์ข้อที่ 10

11. ถ้าเอาต์พุตของวงจรเรียงกระแสแบบครึ่งคลื่นนี้มีค่า $V_m = 200$ V ค่าเฉลี่ยแรงดันดีซีที่เอาต์พุตจะมีค่าเท่าไร

- ก. 63.66 V
- ข. 87.93 V
- ค. 96.24 V
- ง. 101.31 V
- จ. 127.22 V

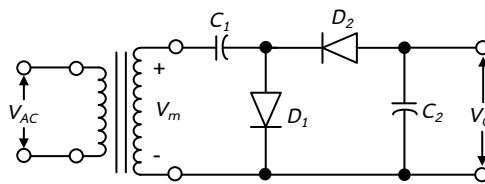
12. จากวงจรดังแสดงในรูปที่ 2 จงหาค่าแรงดันเอาต์พุต V_O

รูปที่ 4 วงจรประกอบโจทย์ข้อที่ 12

- ก. 20 V
- ข. 25 V
- ค. 30 V
- ง. 35 V
- จ. 41 V

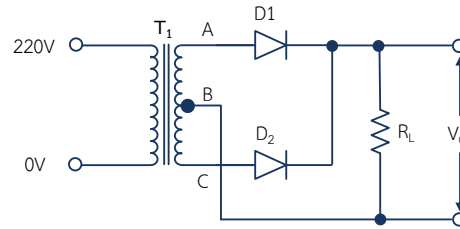
13. จากวงจรดังแสดงในรูปที่ 5 เมื่อป้อนสัญญาณไฟฟ้ากระแสสลับจากหม้อแปลงช่วงชุกบวกเข้ามา ข้อใดกล่าวได้ถูกต้อง

รูปที่ 5 วงจรประกอบโจทย์ข้อที่ 13

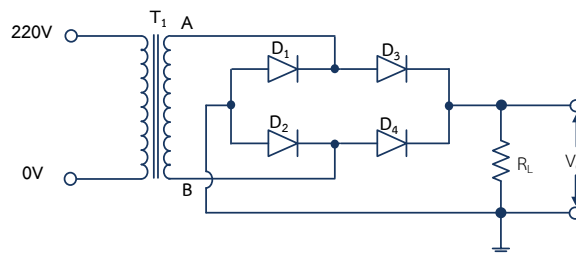
- ก. ไดโอด D_1 นำกระแสและ ไดโอด D_2 นำกระแส
- ข. ไดโอด D_1 ไม่นำกระแสและ ไดโอด D_2 นำกระแส
- ค. ไดโอด D_1 นำกระแสและ ไดโอด D_2 ไม่นำกระแส
- ง. ไดโอด D_1 ไม่นำกระแสและ ไดโอด D_2 ไม่นำกระแส
- จ. ไม่มีข้อใดกล่าวถูกต้อง

14. จากวงจรดังแสดงในรูปที่ 6 เป็นวงจรเรียงกระแสแบบใด

รูปที่ 6 วงจรประกอบโจทย์ข้อที่ 14

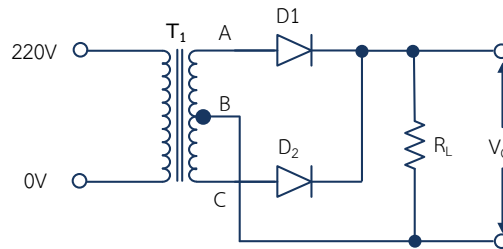
- ก. วงจรเรียงกระแสครึ่งคลื่น
 - ข. วงจรเรียงกระแสเต็มคลื่น
 - ค. วงจรเรียงกระแสเต็มคลื่นแบบบริดจ์
 - ง. วงจรเรียงกระแสเต็มคลื่นแบบชนิดใช้หม้อแปลงที่ไม่มีเซนเตอร์แทป
 - จ. วงจรเรียงกระแสเต็มคลื่นแบบชนิดใช้หม้อแปลงที่มีเซนเตอร์แทป
15. จากวงจรดังแสดงในรูปที่ 7 เป็นวงจรเรียงกระแสแบบใด

รูปที่ 7 วงจรประกอบโจทย์ข้อที่ 15

- ก. วงจรเรียงกระแสครึ่งคลื่น
- ข. วงจรเรียงกระแสเต็มคลื่น
- ค. วงจรเรียงกระแสเต็มคลื่นแบบบริดจ์
- ง. วงจรเรียงกระแสเต็มคลื่นแบบชนิดใช้หม้อแปลงที่ไม่มีเซนเตอร์แทป
- จ. วงจรเรียงกระแสเต็มคลื่นแบบชนิดใช้หม้อแปลงที่มีเซนเตอร์แทป

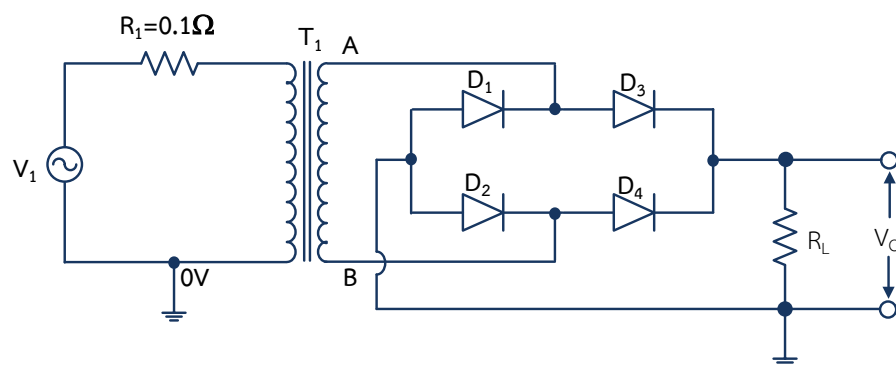
16. จากวงจรดังแสดงในรูปที่ 8 ถ้าป้อนแรงดันเอซีเท่ากับ $35\text{ V} - 0 - 35\text{ V}$ ค่าแรงดัน V_{dc} ที่เอาต์พุตมีค่าเท่าไร

รูปที่ 8 วงจรประกอบโจทย์ข้อที่ 16

- ก. 15.26 V
- ข. 17.81 V
- ค. 22.26 V
- ง. 24.17 V
- จ. 26.28 V

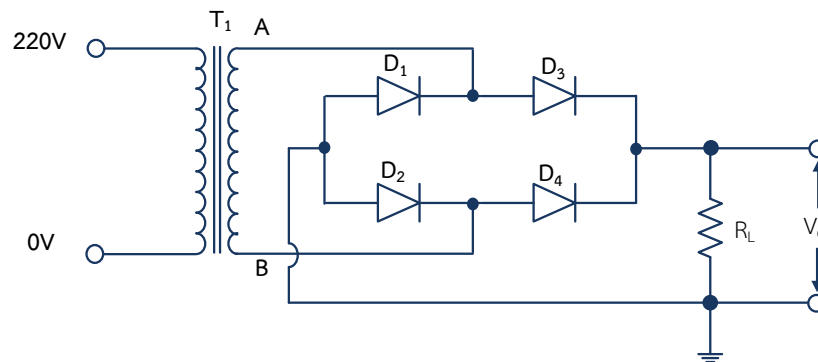
17. จากวงจรดังแสดงในรูปที่ 9 ถ้าป้อนแรงดันเอซีเท่ากับ $48\text{ V} - 0$ ค่าแรงดัน V_{dc} ที่เอาต์พุตมีค่าเท่าไร

รูปที่ 9 วงจรประกอบโจทย์ข้อที่ 17

- ก. 12.72 V
- ข. 19.08 V
- ค. 30.53 V
- ง. 32.17 V
- จ. 35.26 V

18. จากวงจรดังแสดงในรูปที่ 10 กำหนดให้ตำแหน่ง A มีความต่างศักย์เป็นลบ ตำแหน่ง B มีความต่างศักย์เป็นบวก ทิศทางของกระแสจะเป็นอย่างไร

รูปที่ 10 วงจรประกอบโจทย์ข้อที่ 18

- ก. ตำแหน่ง B D_1 R_L ตำแหน่ง A
- ข. ตำแหน่ง A D_1 R_L D_3 ตำแหน่ง B
- ค. ตำแหน่ง A D_2 R_L D_3 ตำแหน่ง B
- ง. ตำแหน่ง B D_4 R_L D_1 ตำแหน่ง A
- จ. ตำแหน่ง B D_2 R_L D_3 ตำแหน่ง A

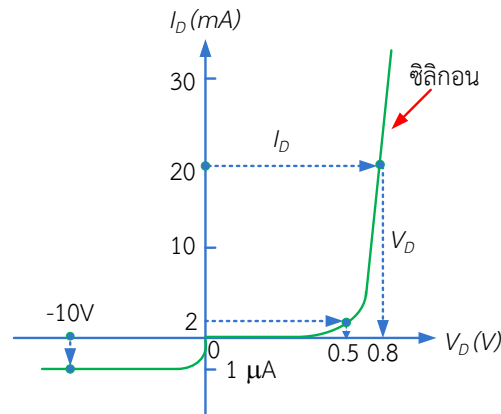
แบบทดสอบหลังเรียน
หน่วยที่ 2 ไดโอดและวงจรการใช้งาน
(Diodes and Circuits)

คำชี้แจง

1. จงทำเครื่องหมายกากบาท (X) เลือกคำตอบที่ถูกต้องที่สุดเพียงข้อเดียว
2. แบบทดสอบมีจำนวน 18 ข้อ ใช้เวลาทำแบบทดสอบ 20 นาที

-
1. คุณสมบัติของไดโอดขณะที่ได้รับแรงดันไบอัสกลับตรงกับข้อใด
 - ก. ไม่มีกระแสไหลผ่านไดโอดได้เลย
 - ข. เกิดเป็นแบตเตอรี่สมมติหรือดีพลีชันรีจินขึ้นที่บริเวณรอยต่อ
 - ค. มีกระแสไหลที่เกิดจากพาหะข้างน้อยในสารกึ่งตัวนำพีและเอ็นซึ่งมีค่าน้อย
 - ง. มีกระแสไหลที่เกิดจากพาหะข้างมากในสารกึ่งตัวนำพีและเอ็นซึ่งมีค่าน้อยมาก
 - จ. มีกระแสไหลกลับทิศทางจากเดิม และมีค่าน้อยมาก
 2. อุณหภูมิที่สูงขึ้นมีผลกระทบต่อไดโอดขณะที่ได้รับไบอัสตรงอย่างไร
 - ก. ทำให้แรงดันตกคร่อมไดโอดขณะนั้นเพิ่มขึ้น
 - ข. ทำให้แรงดันตกคร่อมไดโอดขณะนั้นลดลง
 - ค. ทำให้กระแสไหลลดลง
 - ง. ทำให้ค่าความต้านทานของไดโอดสูงขึ้น
 - จ. ทำให้แรงดันตกคร่อมไดโอดขณะนั้นเท่ากับแหล่งจ่าย
 3. จงคำนวณหาค่าความต้านทานทางไฟฟ้ากระแสสลับของไดโอดที่มี I_D เปลี่ยนแปลงอยู่ในช่วงต่ำสุด 10 mA สูงสุด 25 mA และมีการเปลี่ยนแปลงของแรงดัน V_D ต่ำสุด 0.4 V สูงสุด 0.6 V
 - ก. 10.11 Ω
 - ข. 12.22 Ω
 - ค. 13.33 Ω
 - ง. 14.44 Ω
 - จ. 15.55 Ω
 4. อุณหภูมิที่สูงขึ้นมีผลกระทบต่อไดโอดขณะที่ได้รับไบอัสกลับอย่างไร
 - ก. ทำให้แรงดันตกคร่อมไดโอดขณะนั้นเพิ่มขึ้น
 - ข. ทำให้แรงดันตกคร่อมไดโอดขณะนั้นลดลง
 - ค. ทำให้กระแสไหลสูงขึ้นมาก
 - ง. ทำให้ค่าความต้านทานของไดโอดไม่คงที่
 - จ. ทำให้ค่าความต้านทานของไดโอดเพิ่มขึ้น

5. จงคำนวณค่าความต้านทานทางดำนไฟฟ้ากระแสตรง (R_D) จากกราฟการทำงานของไดโอดต่อไปนี้
ที่ตำแหน่ง $I_D = 20 \text{ mA}$

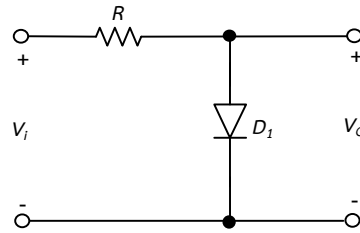
รูปที่ 1 วงจรประกอบโจทย์ข้อที่ 5

- ก. 20Ω
- ข. 30Ω
- ค. 40Ω
- ง. 50Ω
- จ. 60Ω

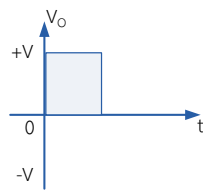
6. ความสัมพันธ์ของกระแสที่ไหลผ่านไดโอดและค่าแรงดันที่ตกคร่อมไดโอดตรงกับข้อใด

- ก. การเปลี่ยนแปลงของกระแสที่เพิ่มขึ้นมาจากการเพิ่มขนาดแรงดันและแรงดันที่ตกคร่อมไดโอด
ขณะที่ไดโอดนำกระแสจะมีค่าเท่ากับ V_{BV}
- ข. การเปลี่ยนแปลงของกระแสมาจากการลดขนาดแรงดันและแรงดันที่ตกคร่อมไดโอดขณะที่
ไดโอดนำกระแสจะมีค่าเท่ากับ V_{BV}
- ค. การเปลี่ยนแปลงของกระแสที่เพิ่มขึ้นมาจากการเพิ่มขนาดแรงดันและแรงดันที่ตกคร่อมไดโอด
ขณะที่ไดโอดนำกระแสจะมีค่าเท่ากับ V_K
- ง. การเปลี่ยนแปลงของกระแสมาจากการลดขนาดแรงดันและแรงดันที่ตกคร่อมไดโอดขณะที่
ไดโอดนำกระแสจะมีค่าเท่ากับ V_K
- จ. การเปลี่ยนแปลงของกระแสมาจากการลดขนาดแรงดันและแรงดันที่ตกคร่อมไดโอดขณะที่
ไดโอดนำกระแสจะมีค่าเท่ากับที่แหล่งจ่าย

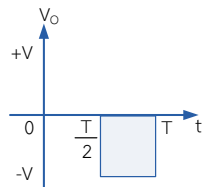
7. ข้อใดเป็นรูปสัญญาณเอาต์พุตของวงจรตัวคูณแบบขนาน จากวงจรดังแสดงในรูปที่ 3

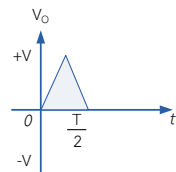
รูปที่ 2 วงจรประกอบโจทย์ข้อที่ 7

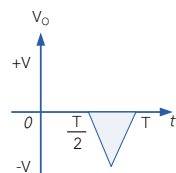
ก.

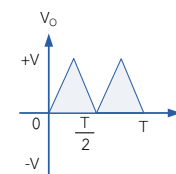
ข.

ค.

ง.

จ.

8. คุณสมบัติของไดโอดขณะที่ได้รับแรงดันไบอัสตรงตรงกับข้อใด

- ก. กระแสไหลผ่านไดโอดได้
- ข. ไม่เกิดเป็นแบตเตอรี่สมมุติ หรือดีพลีชันรีจินขึ้นที่บริเวณรอยต่อ
- ค. มีกระแสไหลที่เกิดจากพาหะข้างน้อยในสารกึ่งตัวนำพีและเอ็น
- ง. มีกระแสไหลที่เกิดจากพาหะข้างมากในสารกึ่งตัวนำพีและเอ็นซึ่งมีค่าน้อยมาก
- จ. มีกระแสไหลกลับทิศทางจากเดิมและมีค่ามาก

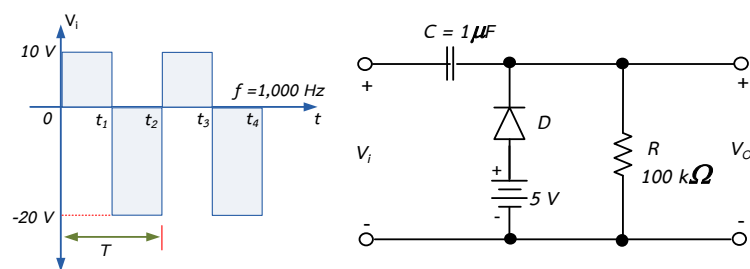
เอกสารประกอบการเรียน

วิชา การวิเคราะห์วงจรอิเล็กทรอนิกส์ (รหัสวิชา 3105-1003)

9. การเลือกใช้งานไดโอดเพื่อให้สามารถทนแรงดันไฟตรงไบอัสกลับสูงสุดโดยไม่พัง เราจะต้องพิจารณาจากค่าใดในคู่มือใช้งานไดโอด

- ก. V_D
- ข. V_{DS}
- ค. V_F
- ง. V_R
- จ. V_{FS}

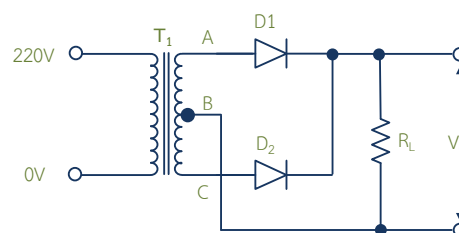
10. จากวงจรดังแสดงในรูปที่ 2 จงหาค่าแรงดันเอาต์พุต V_O

รูปที่ 3 วงจรประกอบโจทย์ข้อที่ 10

- ก. 20 V
- ข. 25 V
- ค. 30 V
- ง. 35 V
- จ. 41 V

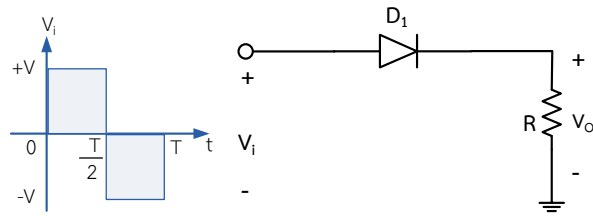
11. จากวงจรดังแสดงในรูปที่ 6 เป็นวงจรเรียงกระแสแบบใด

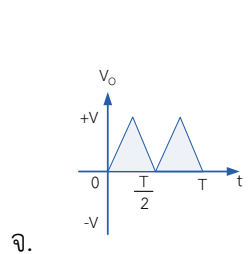
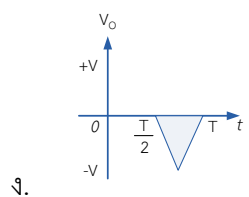
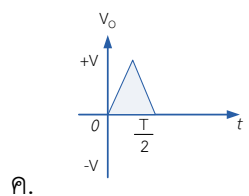
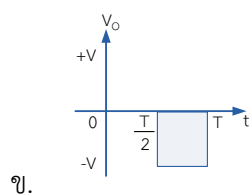
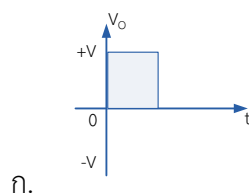
รูปที่ 4 วงจรประกอบโจทย์ข้อที่ 11

- ก. วงจรเรียงกระแสครึ่งคลื่น
- ข. วงจรเรียงกระแสเต็มคลื่น
- ค. วงจรเรียงกระแสเต็มคลื่นแบบบริดจ์
- ง. วงจรเรียงกระแสเต็มคลื่นแบบชนิดใช้หม้อแปลงที่ไม่มีเซนเตอร์แทป
- จ. วงจรเรียงกระแสเต็มคลื่นแบบชนิดใช้หม้อแปลงที่มีเซนเตอร์แทป

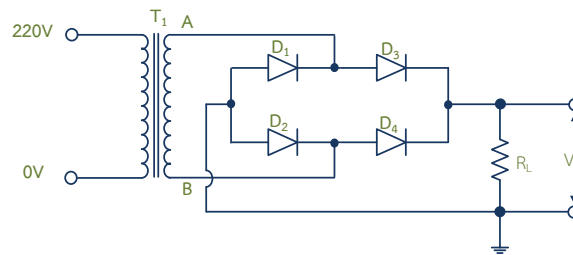
12. ข้อใดเป็นรูปสัญญาณเอาต์พุตของวงจรตัวคูณแบบอนุกรมจากวงจรดังแสดงในรูปที่ 4

รูปที่ 5 วงจรประกอบโจทย์ข้อที่ 12

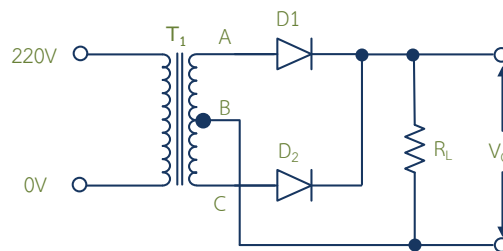
13. จากวงจรดังแสดงในรูปที่ 7 เป็นวงจรเรียงกระแสแบบใด

รูปที่ 6 วงจรประกอบโจทย์ข้อที่ 13

- ก. วงจรเรียงกระแสครึ่งคลื่น
- ข. วงจรเรียงกระแสเต็มคลื่น
- ค. วงจรเรียงกระแสเต็มคลื่นแบบบริดจ์
- ง. วงจรเรียงกระแสเต็มคลื่นแบบชนิดใช้หม้อแปลงที่ไม่มีเซนเตอร์แทป
- จ. วงจรเรียงกระแสเต็มคลื่นแบบชนิดใช้หม้อแปลงที่มีเซนเตอร์แทป

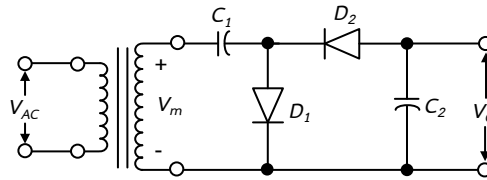
14. จากวงจรดังแสดงในรูปที่ 8 ถ้าป้อนแรงดันเอซีเท่ากับ $35\text{ V} - 0 - 35\text{ V}$ ค่าแรงดัน V_{dc} ที่เอาต์พุตมีค่าเท่าไร

รูปที่ 7 วงจรประกอบโจทย์ข้อที่ 14

- ก. 15.26 V
- ข. 17.81 V
- ค. 22.26 V
- ง. 24.17 V
- จ. 26.28 V

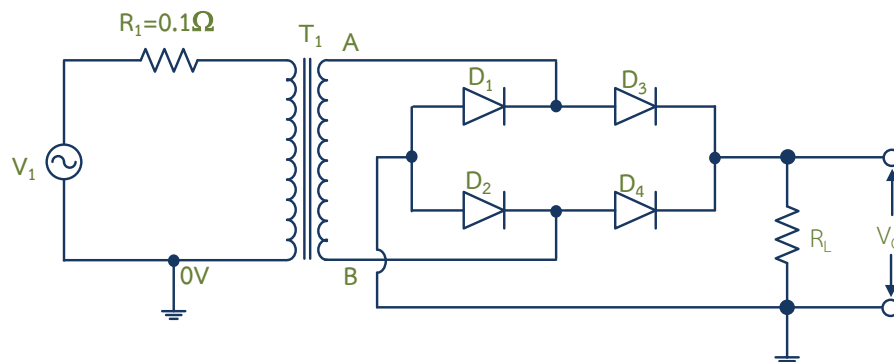
15. จากวงจรดังแสดงในรูปที่ 5 เมื่อป้อนสัญญาณไฟฟ้ากระแสสลับจากหม้อแปลงช่วงชีกบวกเข้ามา ข้อใดกล่าวได้ถูกต้อง

รูปที่ 8 วงจรประกอบโจทย์ข้อที่ 15

- ก. ไดโอด D_1 นำกระแสและ ไดโอด D_2 ไม่นำกระแส
- ข. ไดโอด D_1 ไม่นำกระแสและ ไดโอด D_2 นำกระแส
- ค. ไดโอด D_1 นำกระแสและ ไดโอด D_2 นำกระแส
- ง. ไดโอด D_1 ไม่นำกระแสและ ไดโอด D_2 ไม่นำกระแส
- จ. ไม่มีข้อใดกล่าวถูกต้อง

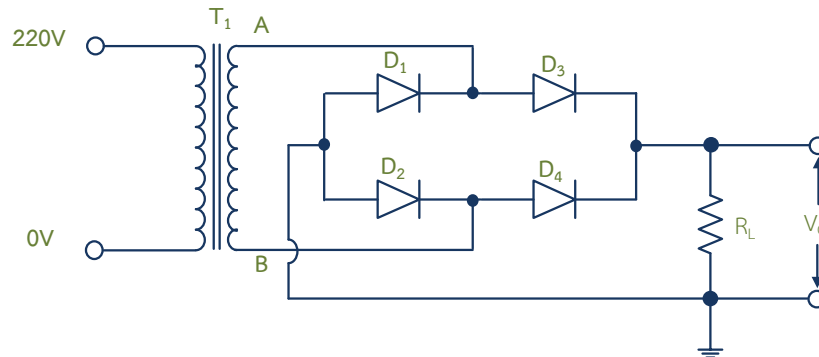
16. จากวงจรดังแสดงในรูปที่ 9 ถ้าป้อนแรงดันเอซีเท่ากับ $48\text{ V} - 0$ ค่าแรงดัน V_{dc} ที่เอาต์พุตมาค่าเท่าไร

รูปที่ 9 วงจรประกอบโจทย์ข้อที่ 16

- ก. 12.72 V
- ข. 19.08 V
- ค. 30.53 V
- ง. 32.17 V
- จ. 35.26 V

17. จากวงจรดังแสดงในรูปที่ 10 กำหนดให้ตำแหน่ง A มีความต่างศักย์เป็นลบ ตำแหน่ง B มีความต่างศักย์เป็นบวก ทิศทางของกระแสจะเป็นอย่างไร

รูปที่ 10 วงจรประกอบโจทย์ข้อที่ 17

- ก. ตำแหน่ง A D_1 R_L D_3 ตำแหน่ง B
 ข. ตำแหน่ง A D_2 R_L D_3 ตำแหน่ง B
 ค. ตำแหน่ง B D_4 R_L D_1 ตำแหน่ง A
 ง. ตำแหน่ง B D_1 R_L ตำแหน่ง A
 จ. ตำแหน่ง B D_2 R_L D_3 ตำแหน่ง A
18. ถ้าเอาต์พุตของวงจรเรียงกระแสแบบครึ่งคลื่นมีค่า $V_m = 200$ V ค่าเฉลี่ยแรงดันดีซีที่เอาต์พุตจะมีค่าเท่าไร
- ก. 63.66 V
 ข. 87.93 V
 ค. 96.24 V
 ง. 101.31 V
 จ. 127.22 V

10. ถ้านำสารกึ่งตัวนำชนิดซิลิกอนไปใช้ทำเป็นไดโอด เราต้องจ่ายแรงดันไบอัสตรงขนาดเท่าใดจึงจะทำให้ไดโอดนำกระแสได้

- ก. มากกว่า 0.3 V
- ข. น้อยกว่า 0.7 V
- ค. น้อยกว่า 0.3 V
- ง. มากกว่า 0.7 V
- จ. มากกว่า 0 V

หน่วยที่ 1

พื้นฐานสารกึ่งตัวนำและรอยต่อพี-เอ็น

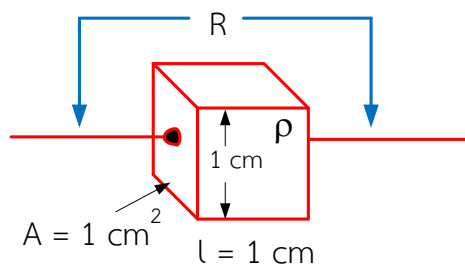
(Basic Semiconductor and P-N Junction)

เนื้อหาสาระ

ในปัจจุบันอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ได้นำวัสดุประเภทสารกึ่งตัวนำมาใช้ในการสร้างอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์แทนการใช้อุปกรณ์ที่ใช้หลักการของหลอดสุญญากาศ ทำให้อุปกรณ์ที่ได้มีขนาดเล็กลง และมีน้ำหนักเบา ไม่ต้องใช้ความร้อนในการอุ่นไส้หลอด มีความทนทานมากขึ้น ประหยัดพลังงานมากขึ้น อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์โดยทั่วไปจะใช้หลักการควบคุมการไหลของอิเล็กตรอน ดังนั้นรายละเอียดการทำงานของอุปกรณ์ทางด้านอิเล็กทรอนิกส์ประเภทสารกึ่งตัวนำ จึงมีความจำเป็นต้องเรียนรู้ส่วนประกอบของอะตอม การเคลื่อนที่ของอิเล็กตรอน พลังงานที่เกิดขึ้นระหว่างตัวนำ ฉนวน และสารกึ่งตัวนำ โครงสร้างของสารกึ่งตัวนำชนิดพีและสารกึ่งตัวนำชนิดเอ็น และโครงสร้างของรอยต่อพี-เอ็น การให้ไบอัสตรงและการให้ไบอัสกลับเพื่อให้ทราบถึงการไหลของอิเล็กตรอนที่เกิดจากการให้ไบอัส

1.1 อะตอม (Atoms)

สารกึ่งตัวนำเป็นธาตุที่มีคุณสมบัติทางไฟฟ้าระหว่างตัวนำไฟฟ้า (Conductor) และฉนวนไฟฟ้า (Insulator) ซึ่งเราสามารถแบ่งแยกได้โดยใช้ค่า ความต้านทานจำเพาะ (Resistivity; ρ) ซึ่งหาได้จากการวัดค่าความต้านทาน (R) ของวัสดุที่มีขนาด 1 ลูกบาศก์เซนติเมตร ดังแสดงในรูปที่ 1.1

รูปที่ 1.1 แสดงวัสดุที่มีขนาด 1 ลูกบาศก์เซนติเมตร (cm^3)

ที่มา : Robert Boylestad and Louis Nashelsky. **Electronic Devices And Circuit Theory**, Seventh Edition: New Jersey. Prentice Hall.

เนื่องจาก

$$\rho = \frac{R \cdot A}{l}$$

$\Omega \cdot \text{cm}$ (1.1)

ดังนั้นจะได้ว่า

$$\begin{aligned}
 |R| &= \rho \frac{l}{A} \\
 &= \rho \frac{(1\text{cm})}{(1\text{cm}^2)} \\
 &= |\rho| \Omega
 \end{aligned}$$

เมื่อ ρ = ค่าความต้านทานจำเพาะ (Resistivity) มีหน่วยเป็น $\Omega - \text{cm}$
 R = ค่าความต้านทาน (Resistance) มีหน่วยเป็น Ω
 A = พื้นที่หน้าตัด มีหน่วยเป็น cm^2
 l = ความยาว มีหน่วยเป็น cm

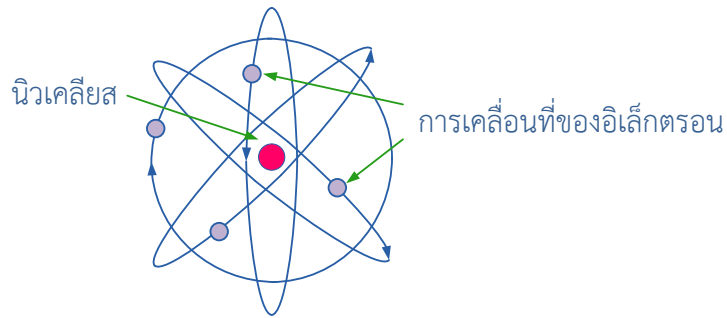
จากตารางที่ 1.1 เป็นการเปรียบเทียบความต้านทานจำเพาะของตัวนำที่ด้อย่างทองแดง กับสารกึ่งตัวนำ และ ฉนวนที่ด้อย่างไมกา ซึ่งทำให้ทราบว่า ฉนวนมีความต้านทานจำเพาะสูงกว่าสารกึ่งตัวนำ และ สารกึ่งตัวนำก็มีค่าความต้านทานสูงกว่าตัวนำ

ตารางที่ 1.1 แสดงการเปรียบเทียบความต้านทานจำเพาะ

ตัวนำ	สารกึ่งตัวนำ	ฉนวน
$\rho \cong 10^{-6} \Omega - \text{cm}$ ทองแดง (Copper)	$\rho \cong 50 \Omega - \text{cm}$ (Ge) $\rho \cong 10^3 \Omega - \text{cm}$ (Si)	$\rho \cong 10^3 \Omega - \text{cm}$ ไมกา (Mica)

ที่มา : Robert Boylestad and Louis Nashelsky. **Electronic Devices And Circuit Theory**, Seventh Edition: New Jersey. Prentice Hall.

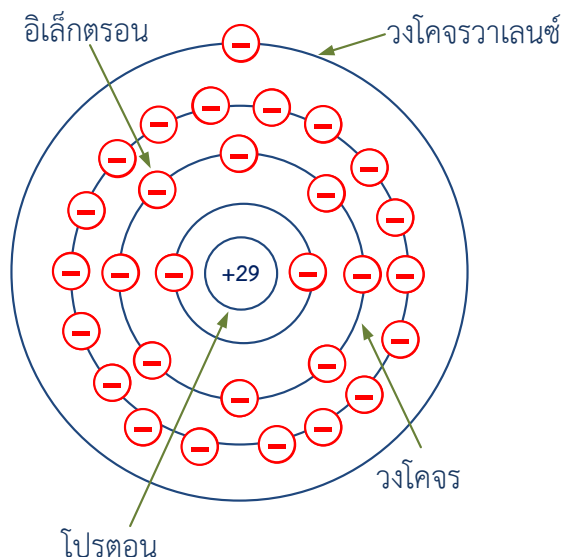
สสารทุกชนิดประกอบด้วยอนุภาคที่เล็กที่สุดเรียกว่า อะตอม ซึ่งเราไม่สามารถทำการสร้างขึ้นใหม่ แบ่งออกหรือทำลายให้สูญหายไปได้ โดยอะตอมแต่ละชนิดประกอบด้วยอนุภาคมูลฐานสำคัญ 3 ชนิด คือ 1. โปรตอน (Proton) 2. นิวตรอน (Neutron) 3. อิเล็กตรอน (Electron) โดยมีโปรตอนกับนิวตรอนอยู่ในนิวเคลียส (Nucleus) ซึ่งโปรตอนจะมีประจุไฟฟ้าเป็นบวกมีค่าเท่ากับ 1.60×10^{-19} คูโลมป์ ส่วนอิเล็กตรอนมีประจุไฟฟ้าเป็นลบเท่ากับ -1.60×10^{-19} คูโลมป์ เราจะเห็นได้ว่าจำนวนประจุไฟฟ้าของโปรตอนและอิเล็กตรอนจะเท่ากันแต่มีทิศทางตรงข้ามกัน ส่วนนิวตรอนจะไม่มีค่าประจุไฟฟ้า หรือเรียกได้ว่าเป็นกลางทางไฟฟ้านั่นเอง โครงสร้างของอะตอม ดังแสดงในรูปที่ 1.2

รูปที่ 1.2 รูปแสดงโครงสร้างของอะตอม

ที่มา : สุคนธ์ พุ่มศรี. การวิเคราะห์วงจรอิเล็กทรอนิกส์. พิมพ์ครั้งที่ 1. นนทบุรี: ศูนย์ส่งเสริมอาชีพ, 2558.

ทองแดงนับได้ว่าเป็นตัวนำที่ดี ซึ่งเมื่อพิจารณาไปที่ โครงสร้างอะตอม ดังแสดงในรูปที่ 1.3 โดยเราจะเห็นว่านิวเคลียสของอะตอมจะประกอบไปด้วยโปรตอนจำนวน 29 ตัว (ประจุบวก) เมื่ออะตอมของทองแดงมีความเป็นกลางทางประจุไฟฟ้าจะมี อิเล็กตรอน 29 ตัว (ประจุลบ) โคจรรอบ ๆ นิวเคลียส โดยจะมีจำนวน 2 ตัว ในวงโคจรแรก 8 ตัว ในวงโคจรที่สองมี 18 ตัวในวงโคจรที่สาม และ 1 ตัวในวงโคจรนอกสุด ในด้านอิเล็กทรอนิกส์วงโคจรนอกสุดของอะตอมมีชื่อเรียกว่า วงโคจรวาเลนซ์ (Valence Orbit) โดยวงโคจรวาเลนซ์นี้จะเป็นวงโคจรที่ควบคุมคุณสมบัติทางไฟฟ้าของอะตอม ซึ่งถือได้ว่าเป็นวงโคจรที่มีความสำคัญในการนำมาประกอบการพิจารณาว่า สาร ชนิดนั้นมีคุณสมบัติทางไฟฟ้าเป็น ตัวนำ สารกึ่งตัวนำ หรือ ฉนวน

รูปที่ 1.3 แสดงโครงสร้างอะตอมของทองแดง

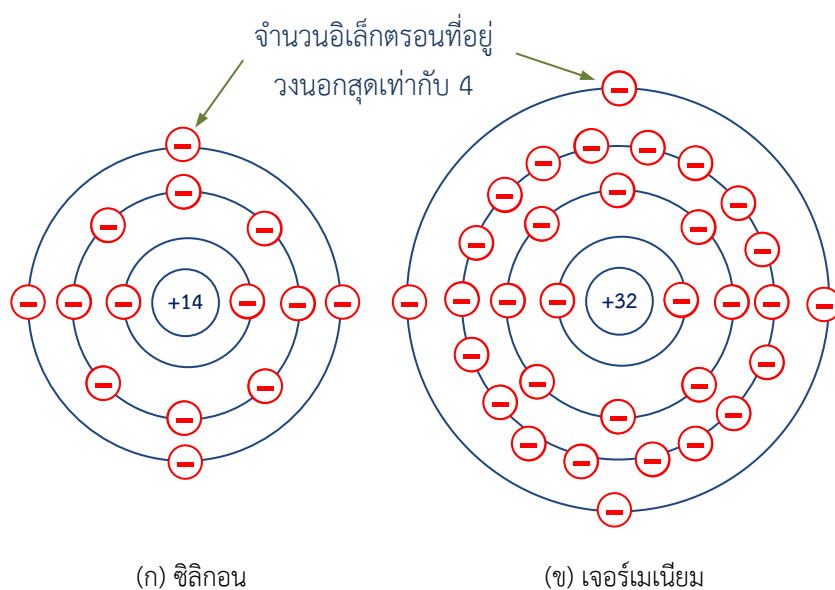
ที่มา : Albert Malvino and David J. Bates. Electronic Principles. Seventh Edition.
New York: McGraw-Hill, 2007.

เนื่องจากแรงดึงดูดระหว่างแกนกลางของอะตอมหรือนิวเคลียส กับอิเล็กตรอนที่โคจรอยู่นอกสุดมีค่าน้อยมากจึงทำให้พลังงานจากภายนอกสามารถกระทำให้อิเล็กตรอนในวงโคจรนอกสุดหลุดออกจากวงโคจรของอะตอมได้อย่างง่ายดาย จึงเป็นเหตุผลที่เราเรียกอิเล็กตรอนในวงโคจรนอกสุดนี้ว่า อิเล็กตรอนอิสระ (Free Electron) นั้นแสดงให้เห็นว่า ทองแดงเป็นตัวนำที่ดี เพราะเราใช้พลังงานกระทำเพียงเล็กน้อยก็สามารถทำให้เกิดการเคลื่อนที่ของอิเล็กตรอนจากอะตอมหนึ่งไปยังอีกอะตอมหนึ่งที่อยู่ถัดไปได้

1.2 สารกึ่งตัวนำ (Semiconductors)

อะตอมของตัวนำที่ดี เช่น เงิน ทองแดง และทอง จะมีจำนวนอิเล็กตรอนวงนอกสุดเพียง 1 ตัว ในขณะที่อะตอมของฉนวนที่ดี จะมีจำนวนอิเล็กตรอนวงนอกสุด 8 ตัว สำหรับสารกึ่งตัวนำ จะเป็นสารที่มีคุณสมบัติทางไฟฟ้าอยู่ระหว่างตัวนำกับฉนวน ซึ่งเราพบว่าอะตอมของสารกึ่งตัวนำที่ดี จะมีจำนวนอิเล็กตรอนในวงโคจรนอกสุดเท่ากับ 4 ตัว

สารกึ่งตัวนำเจอร์เมเนียม (Germanium) เป็นตัวอย่างหนึ่งของสารกึ่งตัวนำที่มีจำนวนอิเล็กตรอนจำนวน 32 ตัว ในวงโคจรนอกสุดมีจำนวน 4 ตัว ในอดีต สารเจอร์เมเนียมเป็นเพียงสารกึ่งตัวนำชนิดเดียวที่เหมาะสมสำหรับการนำมาทำเป็นอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์สารกึ่งตัว แต่ด้วยอุปกรณ์ที่ทำจากสารกึ่งตัวนำเจอร์เมเนียม ยังมีข้อเสียในเรื่องการไหลของกระแสไหลย้อนกลับ (Reverse Leakage Current) ที่มากเกินไป โดยทางด้านวิศวกรรมยังไม่สามารถแก้ปัญหานี้ได้ ซึ่งในที่สุดก็มีการพัฒนาสร้างสารกึ่งตัวนำที่มีชื่อว่าซิลิกอน (Silicon) เพื่อนำมาประยุกต์ใช้ในงานอิเล็กทรอนิกส์ กันอย่างแพร่หลาย จึงทำให้อุปกรณ์สารกึ่งตัวนำที่ทำจากสารเจอร์เมเนียม ไม่ได้รับความนิยมในการนำมาใช้งานในยุคปัจจุบัน

รูปที่ 1.4 แสดงโครงสร้างอะตอมของซิลิกอน และเจอร์เมเนียม

ที่มา : นภัทร วัจนเทพินทร์. อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์. ปทุมธานี: สกายบุ๊กส์, 2538.

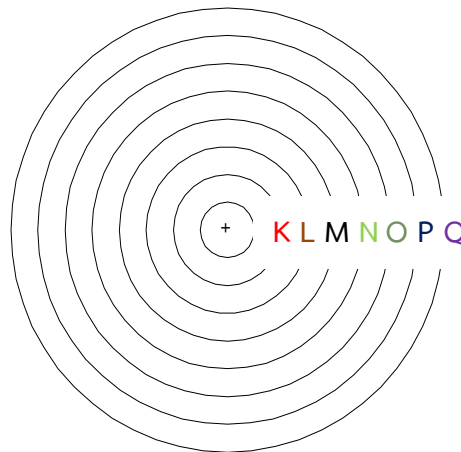
สารกึ่งตัวนำซิลิกอนเป็นสารที่มีองค์ประกอบที่เหมาะสมมากที่สุดในการนำมาทำเป็นสารกึ่งตัวนำแต่ก็มีปัญหาอยู่บ้างในการผลิต จึงทำให้ไม่สามารถใช้สารซิลิกอนทำเป็นสารกึ่งตัวนำในช่วงแรก ๆ แต่ในที่สุดปัญหานี้ก็ถูกแก้ไขได้อย่างรวดเร็ว จึงทำให้สารซิลิกอนถูกเลือกมาทำเป็นอุปกรณ์สารกึ่งตัวนำเพื่อใช้งานในวงจรอิเล็กทรอนิกส์ยุคใหม่ทั้งทางด้านการสื่อสารและคอมพิวเตอร์

1.3 วงโคจรของอิเล็กตรอน และระดับพลังงาน (Electron Orbits And Energy Levels)

ภายในอะตอมของวัตถุหรือสารจะมีอิเล็กตรอนเคลื่อนที่อยู่รอบ ๆ นิวเคลียส โดยอิเล็กตรอนจะมีการเคลื่อนที่ในแต่ละวงตามระดับพลังงาน โดยอิเล็กตรอนที่มีระดับพลังงานน้อยที่สุดจะอยู่ใกล้ นิวเคลียส วงโคจรวงนอกสุดของสารซิลิกอนและเจอร์เมเนียม จะมีอิเล็กตรอน 4 ตัวและมีจำนวนโฮล (Hole) 4 ตัว ในข้อกำหนดในการบรรจุอิเล็กตรอนลงในวงโคจรนี้ อิเล็กตรอนที่โคจรในวงนอกสุดจะมีจำนวนอิเล็กตรอนได้มากที่สุดไม่เกิน 8 ตัว

ภายในอะตอมของสารที่มีอิเล็กตรอนวิ่งเคลื่อนที่อยู่โดยรอบอิเล็กตรอนแต่ละตัวจะมีระดับพลังงานขึ้นอยู่กับค่า n ซึ่งค่า n เป็นเลขจำนวนเต็ม เช่น 1, 2 ระดับพลังงานต่ำสุดคือ $n = 1$ ระดับพลังงานสูงขึ้นไปคือ $n = 2, 3$ ขึ้นไปตามลำดับ ระดับพลังงานนี้แบ่งเป็นวง (Shell) ซึ่งให้ชื่อเป็นตัวอักษรเรียงกันดังนี้ K L M N O P Q ดังแสดงในรูปที่ 1.5

ระดับพลังงานถ้ามีค่า n น้อยสุดหมายถึงวงอยู่ใกล้นิวเคลียสมากที่สุด ดังนั้นจึงต้องใช้พลังงานจากภายนอกมากขึ้นเพื่อที่จะเอาชนะแรงดึงดูดระหว่างนิวเคลียสกับอิเล็กตรอนนี้ได้ ค่าแรงดึงดูดจะแปรตามกำลังของระยะห่างระหว่างวงนั้นกับนิวเคลียส

รูปที่ 1.5 วงโคจรอิเล็กตรอนรอบนิวเคลียส

ที่มา : สุคนธ์ พุ่มศรี. การวิเคราะห์วงจรอิเล็กทรอนิกส์. พิมพ์ครั้งที่ 1. นนทบุรี: ศูนย์ส่งเสริมอาชีพฯ, 2558.

การหาจำนวนอิเล็กตรอนในแต่ละวง (Shell) หาได้จากสูตรจำนวนอิเล็กตรอน ในแต่ละวง $= 2n^2$
 วงโคจร K ค่าของ $n = 1$ จึงมีอิเล็กตรอนได้สูงสุดเท่ากับ $2 \times (1^2) = 2$ ตัว โดยมีชั้นย่อยเพียง 1 ชั้น
 วงโคจร L ค่าของ $n = 2$ จึงมีอิเล็กตรอนได้สูงสุดเท่ากับ $2 \times (2^2) = 8$ ตัว โดยมีชั้นย่อยเพียง 2 ชั้น
 วงโคจร M ค่าของ $n = 3$ จึงมีอิเล็กตรอนได้สูงสุดเท่ากับ $2 \times (3^2) = 18$ ตัว โดยมีชั้นย่อยเพียง 3 ชั้น

เอกสารประกอบการเรียน

การวิเคราะห์วงจรอิเล็กทรอนิกส์ (รหัสวิชา 3105-1003)

วงโคจร N ค่าของ $n = 4$ จึงมีอิเล็กตรอนได้สูงสุดเท่ากับ $2 \times (4^2) = 32$ ตัว โดยมีชั้นย่อยเพียง 4 ชั้น
 วงโคจร O ค่าของ $n = 5$ จึงมีอิเล็กตรอนได้สูงสุดเท่ากับ $2 \times (5^2) = 50$ ตัว โดยมีชั้นย่อยเพียง 5 ชั้น
 วงโคจร P ค่าของ $n = 6$ จึงมีอิเล็กตรอนได้สูงสุดเท่ากับ $2 \times (6^2) = 72$ ตัว โดยมีชั้นย่อยเพียง 6 ชั้น
 วงโคจร Q ค่าของ $n = 7$ จึงมีอิเล็กตรอนได้สูงสุดเท่ากับ $2 \times (7^2) = 98$ ตัว โดยมีชั้นย่อยเพียง 7 ชั้น

ในอะตอมของสารซิลิกอน จะประกอบด้วยโปรตอน และอิเล็กตรอนจำนวน 14 ตัว ดังแสดงในรูปที่ 1.4 โดยที่วงโคจรแรกมีจำนวนอิเล็กตรอน 2 ตัว วงโคจรที่ 2 มีจำนวนอิเล็กตรอน 8 ตัว และที่สำคัญคือวงโคจรวงนอกสุดมีจำนวนอิเล็กตรอน 4 ตัว นั้นแสดงให้เห็นว่า สารซิลิกอนเป็นสารกึ่งตัวนำ

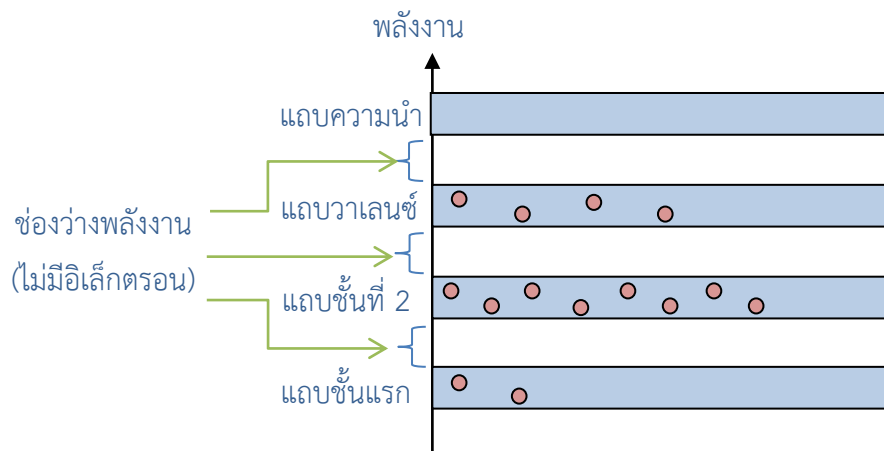
1.4 แถบพลังงาน (Energy Bands)

จากโครงสร้างอะตอมของสารซิลิกอนจะเห็นว่ามียังมีวงโคจรที่มีอิเล็กตรอนเคลื่อนที่อยู่ นั่น ได้แก่

วงโคจรที่ 1 (1st Band) หรือชั้น K จะมีอิเล็กตรอน 2 ตัว

วงโคจรที่ 2 (2nd Band) หรือชั้น L จะมีอิเล็กตรอน 8 ตัว

วงโคจรที่ 3 เป็นวงโคจรวงนอกสุด (Valence Band) จะมีอิเล็กตรอนวงนอกสุด (Valence Electron) 4 ตัว แต่ละชั้นของวงโคจรจะถูกกันด้วยช่องว่างพลังงาน (Energy Gaps) ซึ่งเป็นบริเวณที่ไม่มีอิเล็กตรอนโคจรดังแสดงในรูปที่ 1.6

รูปที่ 1.6 แสดงไดอะแกรมของแถบพลังงานของอะตอมซิลิกอนในสถานะที่ไม่มีกระแสไฟฟ้าไหลผ่าน

ที่มา : นภัทร วัจนเทพพิรินทร์. อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์. สกายบุ๊กส์, 2538. หน้า 14.

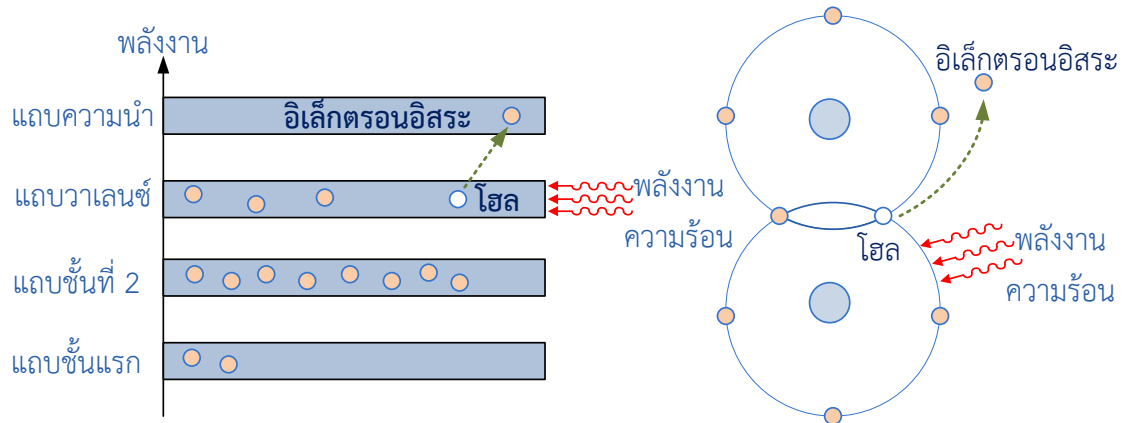
จากรูปที่ 1.6 ด้านบนของวงโคจรชั้นนอกสุดคือ แถบการนำไฟฟ้า (Conduction Band) ในวัสดุใด ๆ ที่มีกระแสไฟฟ้าไหลผ่านได้ หมายความว่า จะเกิดมีอิเล็กตรอนหลุดออกจากชั้นต่าง ๆ เข้าสู่วงโคจรแถบการนำไฟฟ้านี้ได้ก็ต่อเมื่อมีพลังงานมากจะทำต่ออะตอมของสารซิลิกอน

ตัวอย่างเช่น เมื่อให้พลังงานความร้อนกระทำต่ออะตอมของสารซิลิกอน ถ้าพลังงานความร้อนมากและสามารถเอาชนะแรงยึดเหนี่ยวของอิเล็กตรอนวงนอกสุด จะสามารถทำให้อิเล็กตรอนวงนอกสุดหลุดออกจากวงโคจรกลายเป็นอิเล็กตรอนอิสระ (Free Electron) วิ่งเข้าสู่แถบการนำไฟฟ้ากลายเป็นกระแสไฟฟ้า และตำแหน่งที่อิเล็กตรอนหลุดออกมาจะเกิดช่องว่างเรียกว่า โฮล ดังแสดงในรูปที่ 1.7

เอกสารประกอบการเรียน

การวิเคราะห์วงจรอิเล็กทรอนิกส์ (รหัสวิชา 3105-1003)

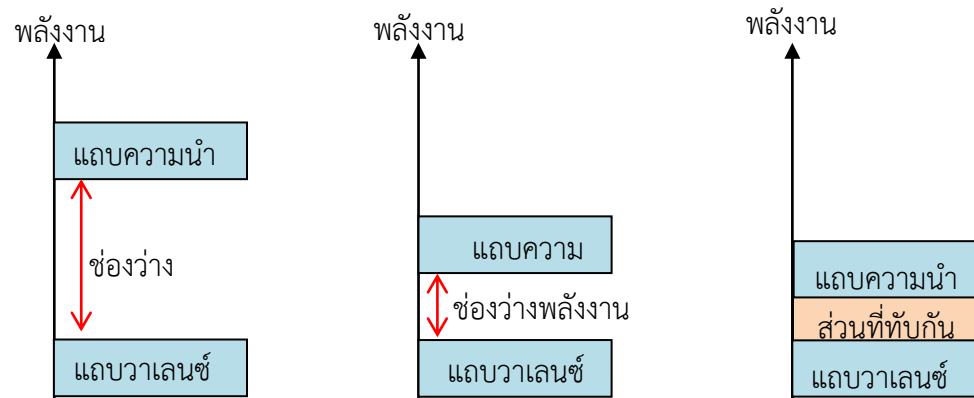
สารกึ่งตัวนำซิลิกอน และเจอร์เมเนียม เนื่องจาก โครงสร้างอะตอมของเจอร์เมเนียมมีจำนวนอิเล็กตรอน 32 ตัว มีวงโคจรถึง 4 ชั้น มากกว่าซิลิกอนซึ่งมีจำนวนอิเล็กตรอน 14 ตัว จึงทำให้เมื่อเจอร์เมเนียมได้รับพลังงานจากภายนอก จะทำให้อิเล็กตรอนในอะตอมของเจอร์เมเนียมหลุดออกจากโคจรเป็นอิเล็กตรอนอิสระได้ง่ายกว่าอะตอมของซิลิกอน จึงเป็นผลให้ในการสร้างอุปกรณ์ที่นำไปใช้งานในที่อุณหภูมิสูง ๆ จึงนิยมใช้ซิลิกอนมากกว่าเจอร์เมเนียม

รูปที่ 1.7 แสดงการเกิดอิเล็กตรอนอิสระและโฮลในอะตอมของซิลิกอน

ที่มา : นภัทร วัจนเทพพิณฑ์. **อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์**. ปทุมธานี: สกายบุ๊กส์, 2538.

ความแตกต่างระหว่างคุณสมบัติทั้ง 3 อย่างของสาร พิจารณาได้จากช่องว่างของพลังงาน (Energy Gap) ระหว่างแถบความนำไฟฟ้า (Conduction Band) และชั้นนอกสุดของวงโคจรอะตอม (Valance Band) วัสดุที่เป็นฉนวนจะมีช่องว่างของพลังงานมากที่สุดแสดงว่า การเกิดอิเล็กตรอนอิสระยากมากจึงไม่มีกระแสไหลได้ในวัสดุที่เป็นฉนวน สำหรับสารกึ่งตัวนำช่องว่างของพลังงานจะแคบกว่าฉนวนแสดงว่า อิเล็กตรอนอิสระเกิดขึ้นในแถบความนำได้เมื่อได้รับพลังงานจากภายนอก และตัวนำจะไม่มีช่องว่างของพลังงาน แต่แถบความนำจะซ้อนอยู่กับแถบของวงโคจรนอกสุดของอะตอม ดังแสดงในรูปที่ 1.8

(ก) แถบพลังงานของฉนวน

(ข) แถบพลังงานของกึ่งตัวนำ

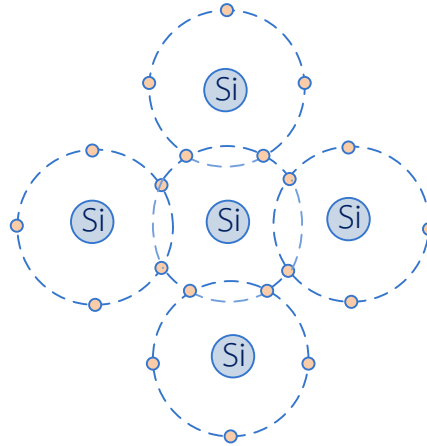
(ค) แถบพลังงานของตัวนำ

รูปที่ 1.8 แสดงแถบพลังงานในสาร ทั้ง 3 ชนิด

ที่มา : นภัทร วัจนเทพพิณฑ์. **อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์**. ปทุมธานี: สกายบุ๊กส์, 2538.

1.5 สารกึ่งตัวนำชนิดเอ็นและชนิดพี (N-Type and P-Type Semiconductors)

ผลึกซิลิกอน(Silicon Crystals)

รูปที่ 1.9 แสดงโครงสร้างอะตอมของผลึกซิลิกอน (Silicon Crystals)

ที่มา : Albert Malvino and David J. Bates. **Electronic Principles**. Seventh Edition.
New York: McGraw-Hill, 2007.

เมื่ออะตอมของซิลิกอนรวมกัน จะอยู่ในรูปแบบของของแข็ง โดยจะเรียงตัวกันอย่างเป็นระเบียบ มีลักษณะที่เรียกว่า ผลึก ซึ่งอิเล็กตรอนที่อยู่ในวงโคจรวงนอกสุดของอะตอม จะเกิดการรวมตัวกันกับอิเล็กตรอน ที่อยู่ในวงโคจรวงนอกสุดของอะตอมที่อยู่ข้างเคียง เรียกว่า อิเล็กตรอนร่วม (Share Electrons) เพื่อให้เข้าใจได้ง่ายขึ้น ให้พิจารณาได้จากรูปที่ 1.9 แสดงให้เห็นว่าอะตอมที่อยู่ตรงกลางจะมีอะตอมข้างเคียงที่มีอิเล็กตรอนร่วมกันอยู่ 4 อะตอม ซึ่งเดิมอะตอมที่อยู่ตรงกลาง จะมีจำนวนอิเล็กตรอนในวงโคจร วงนอกสุดเท่ากับ 4 ตัว แต่เมื่อมีการรวมตัวกันของอะตอม จึงทำให้มีจำนวนอิเล็กตรอนเพิ่มขึ้นมาอีก 4 ตัว ทำให้ในวงโคจรวงนอกสุดมีอิเล็กตรอนรวมทั้งหมด 8 ตัว

การโด๊ปสารกึ่งตัวนำ (Doping a Semiconductor)

สารกึ่งตัวนำในสถานะที่เป็นกลางทางไฟฟ้า ไม่สามารถนำกระแสได้ดีเพราะว่า จำนวนของอิเล็กตรอนอิสระในแถบความนำ และจำนวนโฮลในแถบวาเลนซ์มีน้อย แต่เมื่อนำสารกึ่งตัวนำเช่น ซิลิกอนและเจอร์เมเนียม มาปรับปรุงให้มีสถานะการนำไฟฟ้าให้ดีขึ้นโดยกระบวนการที่เรียกว่า การเติมสารเจือปน (Adding Impurities) ลงไปในผลึกสารกึ่งตัวนำบริสุทธิ์ เพื่อให้เกิดอิเล็กตรอนอิสระหรือโฮลมากขึ้น

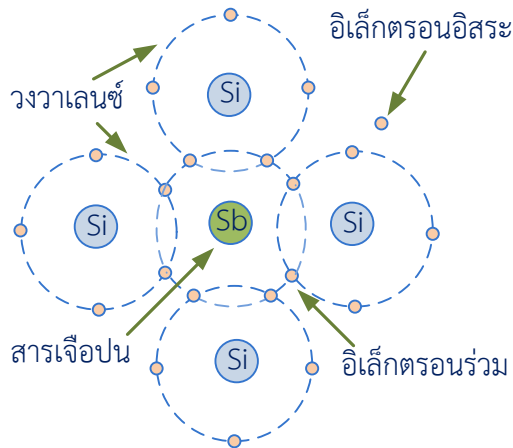
การโด๊ป หมายถึง การเติมอะตอมของสารเจือ ลงในผลึกสารเจอร์เมเนียม หรือสารซิลิกอนที่บริสุทธิ์ สารกึ่งตัวนำที่ถูกโด๊ปแล้วเรียกว่า สารกึ่งตัวนำไม่บริสุทธิ์ (Extrinsic Semiconductor) ส่วนสารกึ่งตัวนำที่ยังไม่ถูกโด๊ปเรียกว่า สารกึ่งตัวนำบริสุทธิ์ (Intrinsic Semiconductor)

การโด๊ปทำได้โดยการหลอมสารเจอร์เมเนียม หรือสารซิลิกอนบริสุทธิ์ให้ละลายแล้ว จึงเติมสารเจือปนให้ผสมลงในเนื้อเดียวกัน สารเจือปนที่เติมลงไปในนี้จะต้องมีจำนวนอิเล็กตรอนในวงโคจรวงนอกสุด 3 ตัว หรือ 5 ตัว ถ้าเติมสารเจือปนที่มีจำนวนอิเล็กตรอนในวงโคจรวงนอกสุดจำนวน 5 ตัว อะตอมของสาร เจือปนจะใช้วงโคจรร่วมกับอะตอมของเจอร์เมเนียม หรือซิลิกอนจำนวน 4 อะตอม

เอกสารประกอบการเรียน

การวิเคราะห์วงจรอิเล็กทรอนิกส์ (รหัสวิชา 3105-1003)

ซึ่งจะมีการใช้อิเล็กตรอนร่วมกับอะตอมที่อยู่ใกล้เคียงกัน (Covalent) ทำให้อิเล็กตรอนเกินไปหนึ่งตัว ในกรณีนี้จะทำให้อิเล็กตรอนที่เกินอยู่ตัวหนึ่งไม่สามารถที่จะเข้าร่วมกันได้ อิเล็กตรอนที่เกิดขึ้นนี้เรียกว่า อิเล็กตรอนอิสระ (Free Electron) อะตอมของสารเจือปนที่เติมลงไปเรียกว่า สารเจือปนผู้ให้ (Donor Impurity)

รูปที่ 1.10 แสดงการเติมฟอสฟอรัสให้กับซิลิกอนบริสุทธิ์ทำให้เกิดสารกึ่งตัวนำชนิดเอ็น

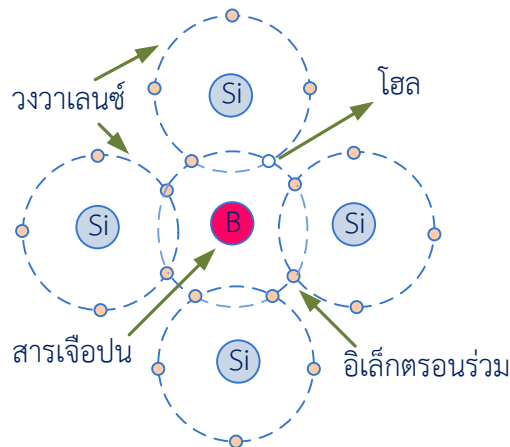
โดยที่ Sb คือ ฟอสฟอรัส และ Si คือ ซิลิกอน

ที่มา : http://www.electronics-tutorials.ws/diode/diode_1.html

การสร้างสารกึ่งตัวนำชนิดเอ็น (N-Type) ทำได้โดยการนำสารกึ่งตัวนำบริสุทธิ์มาเติมอะตอมของสารอื่นๆ เข้าไปเจือปน ซึ่งจะทำให้จำนวนอะตอม และโหนดเปลี่ยนแปลงไป การสร้างสารกึ่งตัวนำชนิดเอ็น ทำได้โดยเติมสารเจือปนที่มีอิเล็กตรอนวงนอกสุด 5 ตัว เช่น สารหนู ฟอสฟอรัส หรือฟอสฟอรัส แสดงในรูปที่ 1.10

จากรูปที่ 1.10 เป็นการเติมสารเจือปนฟอสฟอรัส (Pb) เข้าไปในซิลิกอนบริสุทธิ์จะเห็นว่า อะตอมของซิลิกอนจำนวน 4 อะตอม จับวงโคจรของอิเล็กตรอนวงนอกสุดของพวกจำนวน 4 ตัว รวมกันเป็น 8 ตัว (ซึ่งคุณสมบัติของอิเล็กตรอนวงนอกสุดจะมีได้เพียง 8 ตัวเท่านั้น) ทำให้อิเล็กตรอนวงนอกสุดของพวกเหลือเป็นอิเล็กตรอนอิสระ 1 ตัว เกิดเป็นสารกึ่งตัวนำซิลิกอนชนิดเอ็น (N-Type) ในสารกึ่งตัวนำชนิดเอ็นจะมีจำนวนอิเล็กตรอนอิสระมากกว่าโฮล อิเล็กตรอนเหล่านี้เรียกว่า พาหะข้างมาก ส่วนโฮลที่มีจำนวนเล็กน้อยในเนื้อสารกึ่งตัวนำชนิดเอ็นเรียกว่า พาหะข้างน้อย

ในกรณี ถ้าเติมถ้าเติมสารเจือปนที่มีจำนวนอิเล็กตรอนในวงโคจรวงนอกสุดจำนวน 3 ตัว อะตอมของสารเจือปนจะใช้วงโคจรร่วมกับ อะตอมของเจอร์เมเนียม หรือซิลิกอนจำนวน 4 ตัว โดยการใช้อิเล็กตรอนร่วมกับ อะตอมที่อยู่ใกล้เคียงกัน (Covalent) จึงทำให้ขาดอิเล็กตรอนไปตัวหนึ่งโดยเกิดเป็นที่ว่างเรียกว่า โฮล ลักษณะของสารกึ่งตัวนำแบบนี้จะสามารถรับอิเล็กตรอนจากภายนอกได้อีก เพื่อให้จำนวนอิเล็กตรอนมีครบจำนวน 8 ตัว สารเจือปนนี้เรียกว่า สารเจือปนผู้รับ (Acceptor Impurity)

รูปที่ 1.11 แสดงการได้ปโบรอนเข้าไปในอะตอมของซิลิกอนบริสุทธิ์ทำให้เกิด

สารกึ่งตัวนำชนิดพี โดยที่ B คือ โบรอน และ Si คือ ซิลิกอน

ที่มา : http://www.electronics-tutorials.ws/diode/diode_1.html

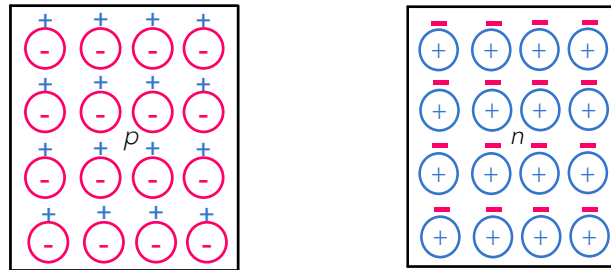
จากรูปที่ 1.11 แสดงให้เห็นว่าในการสร้างสารกึ่งตัวนำชนิดพี (P-Type) ทำได้โดยการเติมสารเจือปนที่มีอิเล็กตรอนวงนอกสุดเท่ากับ 3 ตัว เช่น อะลูมิเนียม โบรอน แกลเลียม ลงไปในสารกึ่งตัวนำบริสุทธิ์ทำให้เกิดการยึดเหนี่ยวของอะตอมใหม่จับกันที่อิเล็กตรอนวงนอกสุดได้เพียง 3 ตัว เท่านั้น จึงเกิดโฮลขึ้น 1 ตัว เกิดเป็นสารกึ่งตัวนำซิลิกอนชนิดพี (P-Type) ดังนั้นในสารกึ่งตัวนำชนิดพีจึงมีโฮลเป็น พาหะข้างมากและมีอิเล็กตรอนเป็น พาหะข้างน้อย

1.6 รอยต่อ พี-เอ็น (P-N Junction)

เมื่อนำสารกึ่งตัวนำชนิดเอ็น และชนิดพี มาวางต่อกัน บริเวณรอยต่อของสารกึ่งตัวนำทั้งสอง เรียกว่า รอยต่อพี-เอ็น (P-N Junctions) ซึ่งมีการนำกระแสในสถานะต่าง ๆ มาพัฒนาเป็นอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ เช่น ไดโอด และทรานซิสเตอร์ เป็นต้น

สารกึ่งตัวนำชนิดพีและสารกึ่งตัวนำชนิดเอ็นมีจำนวนพาหะข้างมากที่ต่างกัน ในสารกึ่งตัวนำชนิดพีมีพาหะข้างมากคือ โฮล ส่วนสารชนิดเอ็นมีพาหะข้างมากคือ อิเล็กตรอนอิสระ ที่บริเวณรอยต่อเนื้อสารกึ่งตัวนำชนิดพี และเนื้อสารกึ่งตัวนำชนิดเอ็น จะเกิดการเคลื่อนที่ของอิเล็กตรอน และโฮลผ่านรอยต่อเข้าหากัน ซึ่งโดยธรรมชาติแล้ว อิเล็กตรอนจะเคลื่อนที่เข้าหาโฮล การรวมตัวกันจะเกิดขึ้นบริเวณรอยต่อ พี-เอ็นเท่านั้น และเมื่อเกิดการรวมตัวดังกล่าว จะทำให้เกิดไอออนซึ่งแสดงสภาพประจุไฟฟ้าบวก และลบขึ้นบริเวณรอยต่อพี - เอ็น ทำให้เกิดศักย์ไฟฟ้าขึ้นที่รอยต่อพี - เอ็น ศักย์ไฟฟ้านี้จะค่อย ๆ เพิ่มขึ้นจนเกิดปฏิกิริยาการเคลื่อนที่ของอิเล็กตรอนอิสระรวมตัวกับโฮลหยุดลง และบริเวณที่มีไอออนบวกและไอออนลบดังกล่าวจะไม่มีประจุที่เป็นพาหะ (อิเล็กตรอนอิสระและโฮล) เหลืออยู่จึงเรียกบริเวณดังกล่าวว่า บริเวณปลอดพาหะ (Depletion Region) ดังแสดงในรูปที่ 1.14

การเกิดไอออนบวกและไอออนลบที่บริเวณรอยต่อพาหะเป็นผลทำให้เกิดความต่างศักย์ขึ้นที่บริเวณรอยต่อของสารกึ่งตัวนำชนิดพีและชนิดเอ็น เรียกว่า Barrier Potential ความต่างศักย์นี้ที่อุณหภูมิ 25°C จะมีค่าประมาณ 0.7 V สำหรับสารกึ่งตัวนำซิลิกอน และ 0.3 V สำหรับสารกึ่งตัวนำเจอร์เมเนียมและถ้าอุณหภูมิของรอยต่อสูงขึ้น ค่าความต่างศักย์นี้ จะมีค่าลดลง

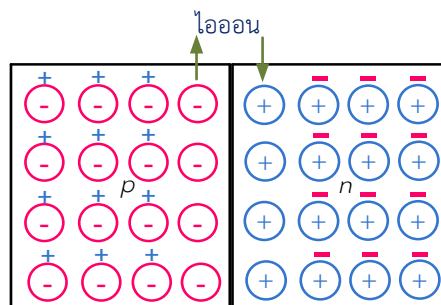

สารกึ่งตัวนำชนิดพี

สารกึ่งตัวนำชนิดเอ็น

รูปที่ 1.12 แสดงสารกึ่งตัวนำชนิดพี และสารกึ่งตัวนำชนิดเอ็น

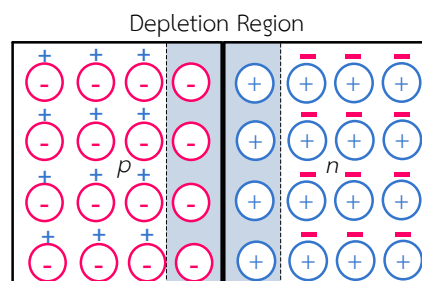
ที่มา : Albert Malvino and David J. Bates. **Electronic Principles**. Seventh Edition.
New York: McGraw-Hill, 2007.

สารกึ่งตัวนำชนิดพี สารกึ่งตัวนำชนิดเอ็น

รูปที่ 1.13 แสดงการเกิดไอออนบริเวณรอยต่อพี-เอ็น

ที่มา : Albert Malvino and David J. Bates. **Electronic Principles**. Seventh Edition.
New York: McGraw-Hill, 2007.

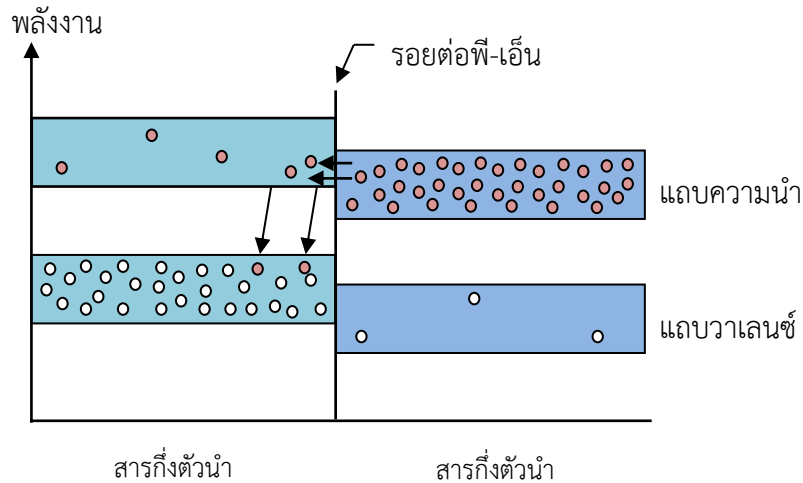

สารกึ่งตัวนำชนิดพี สารกึ่งตัวนำชนิดเอ็น

รูปที่ 1.14 การเกิดบริเวณปลอดพาหะ (Depletion Region) ที่รอยต่อพี-เอ็น

ที่มา : Albert Malvino and David J. Bates. **Electronic Principles**. Seventh Edition.
New York: McGraw-Hill, 2007.

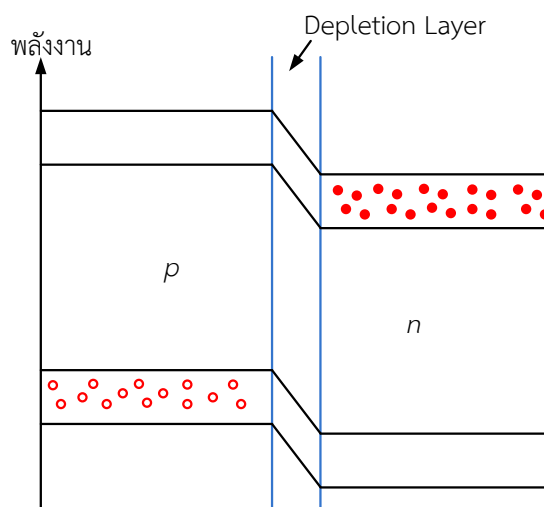
ไดอะแกรมพลังงานของรอยต่อพี-เอ็น เมื่อนำสารกึ่งตัวนำชนิดพีและชนิดเอ็นมาวางต่อกัน ในสถานะเริ่มต้นอิเล็กตรอนอิสระจะข้ามรอยต่อพี-เอ็น วิ่งไปสู่สารกึ่งตัวนำชนิดพี อิเล็กตรอนอิสระบางส่วนที่วิ่งอยู่ในแถบความนำไฟฟ้าจะถูกโฮลดึงดูดเข้ารวมตัวกันและเกิดไอออนบวก และลบขึ้นที่รอยต่อพี-เอ็น ดังแสดงในรูปที่ 1.15

รูปที่ 1.15 ไดอะแกรมพลังงานของรอยต่อพี-เอ็น ในสถานะเริ่มต้น

ที่มา : Albert Malvino and David J. Bates. **Electronic Principles**. Seventh Edition.
New York: McGraw-Hill, 2007.

เมื่อเวลาผ่านไปการรวมตัวกันของอิเล็กตรอนอิสระกับโฮลบริเวณรอยต่อพี-เอ็นมากขึ้นจนเกิดความต่างศักย์ขึ้นที่รอยต่อและเมื่อปฏิกิริยาการรวมตัวหยุดลงในสภาวะสมดุลย์ บริเวณรอยต่อพี-เอ็นจะเกิดเป็นบริเวณปลอดพาหะขึ้น ซึ่งเป็นบริเวณที่มีความต่างศักย์กันในแถบความนำไฟฟ้า ดังแสดงในรูปที่ 1.16

รูปที่ 1.16 ไดอะแกรมพลังงานของรอยต่อพี-เอ็น ในสภาวะหลังเกิด Depletion layer

ที่มา : Albert Malvino and David J. Bates. **Electronic Principles**. Seventh Edition.
New York: McGraw-Hill, 2007.

1.7 การไบอัส (Bias) รอยต่อพี-เอ็น (P-N Junction)

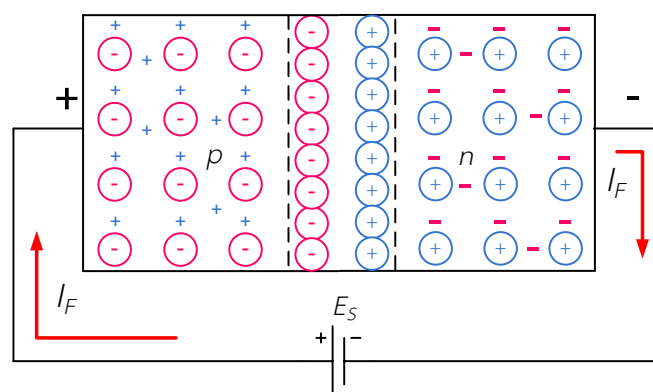
การไบอัสคือ การจ่ายแรงดันจากแหล่งจ่ายภายนอกให้กับรอยต่อพี-เอ็น เพื่อควบคุมการไหลของกระแสไฟฟ้าที่ไหลผ่านรอยต่อพี-เอ็น โดยลักษณะการไบอัสให้รอยต่อพี-เอ็น มีอยู่ 2 ลักษณะด้วยกันคือ การจ่ายไบอัสตรง (Forward Bias) และการจ่ายไบอัสกลับ (Reverse Bias)

ลักษณะการจ่ายไบอัสแต่ละแบบสามารถอธิบายได้ดังต่อไปนี้

1.7.1 การจ่ายไบอัสตรง (Forward Bias)

ลักษณะการจ่ายไบอัสตรงคือ การจ่ายแรงดันไฟฟ้าจากแหล่งจ่ายไฟฟ้ากระแสตรงโดยให้ขั้วบวกจ่ายให้สารกึ่งตัวนำชนิดพี และจ่ายแรงดันไฟฟ้ากระแสตรงขั้วลบให้กับสารกึ่งตัวนำชนิดเอ็น การให้ไบอัสแบบนี้จะทำให้ความต้านทานบริเวณรอยต่อพี-เอ็น มีค่าต่ำเกิดการไหลของกระแสไหลผ่าน

จากรูปที่ 1.17 จะเห็นว่าเมื่อจ่ายแรงดันไบอัสตรงให้กับรอยต่อพี-เอ็น พลังงานจากแหล่งจ่ายไฟฟ้ากระแสตรงที่ขั้วลบของแหล่งจ่ายไฟฟ้า ไปผลักอิเล็กตรอนอิสระในสารกึ่งตัวนำชนิดเอ็นทำให้เกิดการเคลื่อนที่ของอิเล็กตรอนอิสระ จากสารกึ่งตัวนำชนิดเอ็นเคลื่อนที่ข้ามบริเวณรอยต่อพี-เอ็น เข้าไปรวมกับโฮล ที่อยู่ในสารกึ่งตัวนำชนิดพี ในขณะเดียวกันขั้วไฟบวกของแหล่งจ่ายไฟฟ้ากระแสตรงก็จะดึงอิเล็กตรอนให้เคลื่อนที่เข้ามา เมื่ออิเล็กตรอนเคลื่อนที่เข้ามา จะทำให้ตำแหน่งที่มีอิเล็กตรอนอิสระในสารกึ่งตัวนำชนิดเอ็นว่างลง เมื่อให้พลังงานจากแหล่งจ่ายไฟฟ้ากระแสตรงต่อไปให้อิเล็กตรอนอิสระของอะตอมถัดไปเคลื่อนที่เข้ามาแทนในตำแหน่งที่ว่างของอิเล็กตรอนอิสระ จึงเกิดการเคลื่อนที่ของอิเล็กตรอนอิสระขึ้น ลักษณะเช่นนี้เรียกว่าเกิดการไหลของกระแสไฟฟ้า กระแสนี้จะถูกเรียกว่า กระแสอิเล็กตรอน ส่วนกระแสไฟฟ้าจะมีการไหลของกระแสไฟฟ้าจากแหล่งจ่ายไฟฟ้ากระแสตรงขั้วบวกไปหาแหล่งจ่ายไฟฟ้ากระแสตรงขั้วลบดังแสดงในรูปที่ 1.17

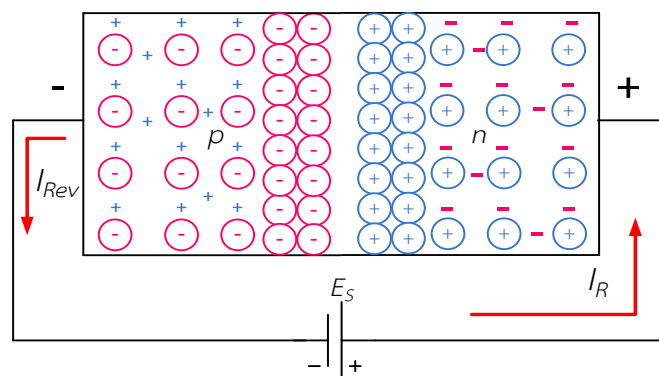
รูปที่ 1.17 แสดงการให้ไบอัสตรงแก่รอยต่อ พี – เอ็น

ที่มา : Albert Malvino and David J. Bates. **Electronic Principles**. Seventh Edition.

New York: McGraw-Hill, 2007.

1.7.2 การจ่ายไบอัสกลับ (Reverse Bias)

ลักษณะการจ่ายไบอัสกลับ คือ ขั้วของแรงดันที่จ่ายให้รอยต่อพี-เอ็น จะตรงข้ามกับการจ่ายไบอัสตรง มีลักษณะดังนี้คือ ขั้วบวกต่ออยู่กับสารกึ่งตัวนำชนิดเอ็นและขั้วลบต่ออยู่กับสารกึ่งตัวนำชนิดพีดังแสดงในรูปที่ 1.18 ทำให้เกิดความต่างศักย์ขึ้นที่สารกึ่งตัวนำชนิดพีเป็นลบ และความต่างศักย์ที่สารกึ่งตัวนำชนิดเอ็นเป็นบวก ซึ่งจะมีผลทำให้ โฮล ในสารกึ่งตัวนำชนิดพี เกิดการเคลื่อนที่เข้าหาแหล่งจ่ายไฟฟ้าที่ขั้วที่มีความต่างศักย์ลบ และจะทำให้อิเล็กตรอนอิสระในสารกึ่งตัวนำชนิดเอ็นเกิดการเคลื่อนที่เข้าหาแหล่งจ่ายไฟฟ้าที่ขั้วที่มีความต่างศักย์บวก ส่งผลให้ช่วงของรอยต่อพี-เอ็นกว้างขึ้น เปรียบเสมือนบริเวณรอยต่อพี-เอ็นมีค่าความต้านทานสูง จึงทำให้กระแสไฟฟ้าจากแหล่งจ่ายไม่สามารถไหลผ่านรอยต่อพี-เอ็นได้ และถ้าหากเพิ่มพลังงานจากแหล่งจ่ายมากขึ้นจะทำให้เกิดกระแสรั่วไหลดังแสดงในรูปที่ 1.18 ค่ากระแสรั่วไหล (Leakage Current) หรือ I_R นี้จะมีค่าเป็นไมโครแอมป์ซึ่งมีค่าน้อยมากลักษณะการให้ไบอัสแบบนี้เรียกว่า “การจ่ายไบอัสกลับ”

รูปที่ 1.18 แสดงการให้ไบอัสกลับกับรอยต่อพี-เอ็น

ที่มา : Albert Malvino and David J. Bates. **Electronic Principles**. Seventh Edition.

New York: McGraw-Hill, 2007.

สรุป

- อะตอมแต่ละชนิดประกอบด้วยอนุภาคมูลฐานสำคัญ 3 ชนิด คือ โปรตอน (Proton) นิวตรอน (Neutron) และอิเล็กตรอน (Electron)
- สารกึ่งตัวนำ (Semi-Conductor) จะมีจำนวนอิเล็กตรอนในวงโคจรวงนอกสุดเท่ากับ 4 ตัว ได้แก่ สารกึ่งตัวนำเจอร์เมเนียม, สารกึ่งตัวนำซิลิกอน ที่นำมาพัฒนาเป็นอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์เช่น ไดโอด และทรานซิสเตอร์
- การโด๊ปสารกึ่งตัวนำ หมายถึง การเติมอะตอมของสารเจือ ลงในผลึกสารเจอร์เมเนียม หรือ สารซิลิกอนที่บริสุทธิ์ สารกึ่งตัวนำที่ถูกโด๊ปแล้วเรียกว่า สารกึ่งตัวนำไม่บริสุทธิ์ (Extrinsic Semiconductor) ส่วนสารกึ่งตัวนำที่ยังไม่ถูกโด๊ปเรียกว่า สารกึ่งตัวนำบริสุทธิ์ (Intrinsic Semiconductor)

- เมื่อนำสารกึ่งตัวนำชนิดเอ็น และชนิดพี มาวางต่อกัน บริเวณรอยต่อของสารกึ่งตัวนำทั้งสอง เรียกว่า รอยต่อพี-เอ็น (P-N Junctions) เนื้อสารกึ่งตัวนำชนิดพีและเนื้อสารกึ่งตัวนำชนิดเอ็นจะเกิดการเคลื่อนที่ของอิเล็กตรอนและโฮลผ่านรอยต่อเข้าหากัน จะทำให้เกิดไอออนซึ่งแสดงสภาพประจุไฟฟ้าบวกและลบขึ้นบริเวณรอยต่อพี-เอ็น ทำให้เกิดศักย์ไฟฟ้าขึ้นที่รอยต่อพี-เอ็น เรียกว่า บริเวณปลอดพาหะ (Depletion Region)

แบบฝึกหัด

แบบฝึกหัดหน่วยที่ 1 พื้นฐานสารกึ่งตัวนำและรอยต่อพี-เอ็น
(Basic Semiconductor and P-N Junction)

คำสั่ง จงตอบคำถามให้สมบูรณ์และถูกต้อง ใช้เวลาทำแบบฝึกหัด 20 นาที (คะแนนเต็ม 6 คะแนน)

1. สารทุกชนิดประกอบด้วยอนุภาคที่เล็กที่สุดเรียกว่าอะไร มีโครงสร้างและส่วนประกอบภายในเป็นอย่างไร จงอธิบายมาให้เข้าใจ

.....

.....

.....

.....

.....

2. จงอธิบายให้เห็นถึงความแตกต่างระหว่างสารกึ่งตัวนำชนิดพีและสารกึ่งตัวนำชนิดเอ็น

.....

.....

.....

3. จงอธิบายการทำงานของแถบพลังงานของสารที่เป็นฉนวน ตัวนำและสารกึ่งตัวนำ พร้อมเขียนภาพประกอบ

.....

.....

.....

.....

4. จงอธิบายวิธีการจ่ายไบอัสตรงให้กับรอยต่อพี-เอ็น และอธิบายการไหลของของกระแสไฟฟ้าที่เกิดขึ้น

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

5. จงอธิบายวิธีการจ่ายไบอัสกลับให้รอยต่อพี-เอ็น และอธิบายการไหลของของกระแสไฟฟ้าที่เกิดขึ้น

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

6. การได้ปัสสารกึ่งตัวนำ หมายความว่าอย่างไร และมีหลักการอย่างไร จงอธิบาย

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

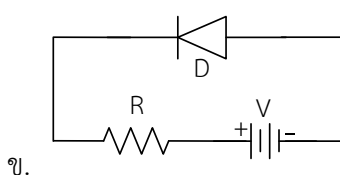
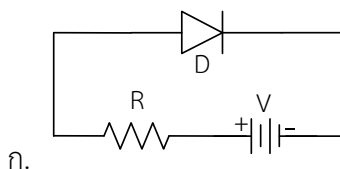
แบบทดสอบหลังเรียน
หน่วยที่ 1 พื้นฐานสารกึ่งตัวนำและรอยต่อพี-เอ็น
(Basic Semiconductor and P-N Junction)

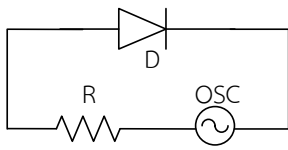
คำชี้แจง

1. จงทำเครื่องหมายกากบาท (X) เลือกคำตอบที่ถูกต้องที่สุดเพียงข้อเดียว
2. แบบทดสอบมีจำนวน 10 ข้อ ใช้เวลาทำแบบทดสอบ 10 นาที

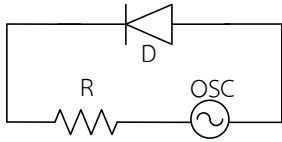
1. แถบพลังงานใดที่มีอิเล็กตรอนอิสระ
ก. แถบที่ 1
ข. แถบที่ 2
ค. แถบวาเลนซ์
ง. แถบฉนวน
จ. แถบความนำ
2. อะตอมของสารซิลิกอน มีโปรตอนจำนวนเท่าใด
ก. 34
ข. 32
ค. 4
ง. 14
จ. 29
3. นิวเคลียสมีส่วนประกอบมาจากข้อใด
ก. นิวตรอนและอะตอม
ข. อิเล็กตรอนและโปรตอน
ค. โปรตอนและนิวตรอน
ง. อิเล็กตรอนและนิวตรอน
จ. อิเล็กตรอนและอะตอม
4. สารเจือปนที่มีอิเล็กตรอนวงนอกสุด 3 ตัว เมื่อเติมลงไปนซิลิคอนบริสุทธิ์จะทำให้เกิดสารกึ่งตัวนำชนิดใหม่คือข้อใด
ก. สารกึ่งตัวนำโบรอน
ข. สารกึ่งตัวนำแกลเลียม
ค. สารกึ่งตัวนำชนิดพี
ง. สารกึ่งตัวนำชนิดเอ็น
จ. สารกึ่งตัวนำบริสุทธิ์

5. จุดประสงค์ของการเจือปนสารที่มีอิเล็กตรอนวงนอกสุด 5 ตัวเพื่ออะไร
 - ก. เพิ่มจำนวนโฮลในสารกึ่งตัวนำ
 - ข. ลดสถานะการเป็นตัวนำของซิลิคอน
 - ค. เพิ่มจำนวนอิเล็กตรอนในสารกึ่งตัวนำ
 - ง. สร้างประจุพาหะข้างน้อยในสารกึ่งตัวนำ
 - จ. กำหนดประจุบวกในสารกึ่งตัวนำ
6. โฮลในสารกึ่งตัวนำชนิดเอ็น คือข้อใด
 - ก. ประจุพาหะข้างมากที่เกิดขึ้นเพราะการโด๊ป
 - ข. ประจุพาหะข้างมากที่เกิดขึ้นเพราะอุณหภูมิ
 - ค. ประจุพาหะข้างน้อยที่เกิดขึ้นเพราะอุณหภูมิ
 - ง. ประจุพาหะข้างน้อยที่เกิดขึ้นเพราะการโด๊ป
 - จ. ไม่มีข้อใดถูก
7. รอยต่อพี-เอ็นเกิดจากข้อใด
 - ก. การเกิดไอออน
 - ข. เกิดจากขอบของรอยต่อพี-เอ็น
 - ค. การโคจรของโปรตอนและนิวตรอน
 - ง. การรวมตัวกันของอิเล็กตรอนและโฮล
 - จ. การนำสารกึ่งตัวนำชนิดเอ็นและพีมาวางติดกัน
8. ข้อใดคือความแตกต่างของแถบพลังงานระหว่าง ฉนวน และสารกึ่งตัวนำ
 - ก. ฉนวนและสารกึ่งตัวนำมีแถบพลังงานที่มีวาเลนซ์อิเล็กตรอนได้เกิน 8 ตัว
 - ข. ฉนวนและสารกึ่งตัวนำ มีแถบพลังงานที่มีวาเลนซ์อิเล็กตรอนได้ไม่เกิน 8 ตัว
 - ค. ฉนวนมีช่องว่างพลังงานระหว่างแถบวาเลนซ์และแถบตัวนำน้อยกว่าสารกึ่งตัวนำ
 - ง. ฉนวนมีช่องว่างพลังงานระหว่างแถบวาเลนซ์และแถบตัวนำมากกว่าสารกึ่งตัวนำ
 - จ. ฉนวนมีช่องว่างพลังงานระหว่างแถบวาเลนซ์และแถบตัวนำเท่ากับสารกึ่งตัวนำ
9. การให้ไบอัสตรงข้อใดถูกต้อง

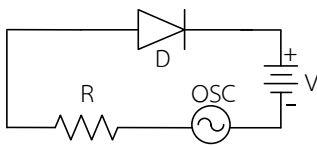

ค.

ง.

จ.

10. ถ้านำสารกึ่งตัวนำชนิดซิลิกอนไปใช้ทำเป็นไดโอด เราต้องจ่ายแรงดันไบอัสตรงขนาดเท่าใดจึงจะทำให้ไดโอดนำกระแสได้

- ก. มากกว่า 0.3 V
- ข. มากกว่า 0.7 V
- ค. น้อยกว่า 0.3 V
- ง. น้อยกว่า 0.7 V
- จ. มากกว่า 0 V

บรรณานุกรม

- เจน สงสมพันธุ์. เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์ 3 วงจรอิเล็กทรอนิกส์. ปทุมธานี : สถาบันอิเล็กทรอนิกส์ กรุงเทพมหานคร. 2552.
- นภัทร วัจนเทพพินท์. อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์. สกายบุ๊กส์. 2538.
- ทรงพล กาญจนชูชัย. อุปกรณ์สารกึ่งตัวนำ. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 2556.
- ธันต์ ศรีสกุล. พื้นฐานการออกแบบวงจรอิเล็กทรอนิกส์. กรุงเทพฯ: วิดีโอ กรู๊ป. 2552.
- สุคนธ์ พุ่มศรี. การวิเคราะห์วงจรอิเล็กทรอนิกส์. พิมพ์ครั้งที่ 1. นนทบุรี: ศูนย์ส่งเสริมอาชีพ, 2558.
- สายัณต์ ชื่นอารมณ์. วิเคราะห์วงจรอิเล็กทรอนิกส์. กรุงเทพฯ:ศูนย์ส่งเสริมวิชาการ. 2552.
- Albert Malvino and David J. Bates. **Electronic Principles**. Seventh Edition. New York: McGraw-Hill. 2007.
- Robert Boylestad and Louis Nashelsky. **Electronic Devices And Circuit Theory**, Seventh Edition: New Jersey. Prentice Hall.
- http://www.electronics-tutorials.ws/diode/diode_1.html

	ใบงานที่ 1.1	หน่วยที่ 1
	รหัสวิชา 3105-1003 วิชา การวิเคราะห์วงจรอิเล็กทรอนิกส์	สอนครั้งที่ 1
	ชื่อหน่วย พื้นฐานสารกึ่งตัวนำและรอยต่อพี-เอ็น	คาบรวม 5
ชื่อเรื่อง	คุณลักษณะการทำงานของไดโอด (Diode)	จำนวนคาบ 3

จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม (ทักษะพิสัย)

1. วัดค่าความแตกต่างของกระแสไฟฟ้าในขณะจ่ายไบอัสตรง และขณะจ่ายไบอัสกลับของไดโอดได้อย่างถูกต้อง
2. วัดค่าแรงดันและกระแสนำไปเขียนกราฟคุณสมบัติของตัวไดโอดได้อย่างถูกต้อง
3. วัดและทดสอบค่ากระแสและแรงดัน ได้อย่างถูกต้อง

จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม (จิตพิสัย) ที่มีการบูรณาการตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

1. ความรับผิดชอบ
2. ความมีวินัย
3. การตรงต่อเวลา
4. ความมีมนุษยสัมพันธ์
5. ความรู้และทักษะวิชาชีพ
6. ความสนใจใฝ่หาความรู้
7. การพึ่งตัวเอง
8. มีความเพียร
9. รู้รักสามัคคี
10. การแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า

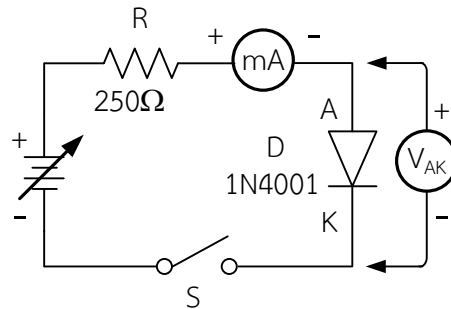
เครื่องมือและอุปกรณ์

1. DC Power Supply 0-30 V	1 เครื่อง
2. ดิจิตอลมัลติมิเตอร์หรือแอนะล็อกมัลติมิเตอร์	1 เครื่อง
3. ตัวต้านทาน 250 Ω 2 วัตต์	1 ตัว
4. ซิลิคอนไดโอด 1N4001 (หรือเบอร์แทนที่มีคุณสมบัติใกล้เคียง)	1 ตัว
5. เจอร์เมเนียม ไดโอด 1N34A (หรือเบอร์แทนที่มีคุณสมบัติใกล้เคียง)	1 ตัว
6. สวิตซ์ตัดต่อ	1 ตัว
7. แผงประกอบวงจรและสายต่อวงจร	1 ชุด

ลำดับขั้นตอนในการปฏิบัติในงาน

ก. ซิลิคอนไดโอด (SILICON DIODE)

1. ต่อดังตามรูปที่ 1.1.1 โดยสวิตช์ตัดต่อ S อยู่ในตำแหน่งเปิดวงจร

รูปที่ 1.1.1 วงจรการทดลองไดโอดขณะไบอัสตรง

2. ปรับแหล่งจ่ายให้แรงดันต่ำสุดไว้ก่อนปรับสวิตช์ S ให้อยู่ในตำแหน่งปิดวงจร ทำการปรับแหล่งจ่ายแรงดันให้มีแรงดันตกคร่อมไดโอด D ($V_{AK} = 0.7 \text{ V}$) วัดและบันทึกค่ากระแสผ่านไดโอด (I_D) ลงในตารางที่ 1.1.1 ในช่อง I_D
3. กลับขั้วไดโอด D จากรูปที่ 1.1.1 ให้เป็นไบอัสกลับ (ใช้ขา K ต่อกับมิลลิแอมมิเตอร์ใช้ขา A ต่อกับสวิตช์ S) และเปลี่ยนมิลลิแอมมิเตอร์ (mA) เป็นไมโครแอมป์มิเตอร์ (μA)
4. ทดลองซ้ำตามขั้นตอนที่ 2 บันทึกค่ากระแสผ่านไดโอด (I_D) ลงในตารางที่ 1.1.1 ในช่อง I_D
5. คำนวณ และบันทึกค่าความต้านทานของ ตัวไดโอดทั้งขณะไบอัสตรง และขณะไบอัสกลับ ลงในตารางที่ 1.1.1 ของความต้านทานของไดโอด
6. ต่อไดโอดตามรูปที่ 1.1.1 อีกครั้ง โดยให้สวิตช์ S อยู่ในตำแหน่งเปิดวงจร
7. ปรับมัลติมิเตอร์ไปที่ตำแหน่งย่านวัดโอห์ม นำไปวัดคร่อมตัวไดโอด D แทนตำแหน่งของดีซีโวลต์มิเตอร์ V_{AK} โดยตั้งย่านวัดของ โอห์มมิเตอร์ให้อยู่ที่ย่าน $R \times 1$ วัดทั้งขณะไบอัสตรง และขณะไบอัสกลับ บันทึกค่าลงในตารางที่ 1.1.1 ของความต้านทานของไดโอด

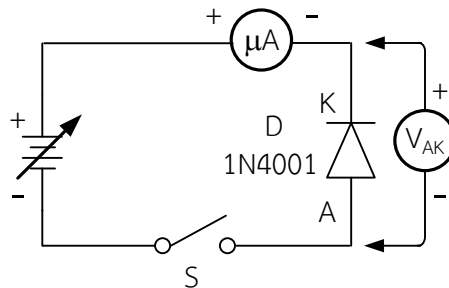
ตารางที่ 1.1.1 บันทึกผลการทดลองข้อ 2-7

สภาวะ	V_{AK}	I_D	ความต้านทานของไดโอด
ไบอัสตรง (ข้อ 2)			
ไบอัสกลับ (ข้อ 3, 4)			
วัดด้วยโอห์มมิเตอร์ $R \times 1$			ไบอัสตรง = ไบอัสกลับ =

8. ก่อนปรับสวิตช์ S ไปที่ตำแหน่งปิดวงจร ให้ปรับแหล่งจ่ายแรงดันไฟตรง ให้แรงดันมีค่าเท่ากับ 0 V ปรับสวิตช์ S ในตำแหน่งปิดวงจรปรับแหล่งจ่ายแรงดันไฟตรง ให้มีแรงดันไบอัสตรงตกคร่อมไดโอด (V_{AK}) ตามตารางที่ 1.1.2 ตามลำดับจากค่าน้อยไปหาค่ามากแต่ละครั้งที่วัด และบันทึกค่ากระแสไหลผ่านไดโอด (I_D) เป็นมิลลิแอมป์ (mA) ลงในตารางที่ 1.1.2 ของกระแสไบอัส ตรงของไดโอด

9. กลับขั้วไดโอด D ให้จ่ายแรงดันเป็นไบอัสกลับ (ให้ขา A ของไดโอดต่อกับสวิตช์ S) เปลี่ยน มิลลิแอมป์มิเตอร์ (mA) เป็นไมโครแอมป์มิเตอร์ (μA) สวิตช์ S ยังไม่ต้องวงจรแหล่งจ่ายแรงดันไฟตรง ปรับไว้ที่ 0 V และ ปลดตัวต้านทาน R ออกจากวงจรโดยต่อวงจรดังรูปที่ 1.1.2

10. ปรับสวิตช์ S ไปตำแหน่งปิดวงจร ปรับแหล่งจ่ายแรงดันไฟตรงให้มีแรงดันไบอัสกลับตกคร่อมไดโอด (V_{AK}) ตามตารางที่ 1.1.2 ตามลำดับจากค่าน้อยไปหาค่ามากแต่ละครั้ง วัด และบันทึกค่ากระแสไหลผ่านไดโอด (I_D) เป็นไมโครแอมป์ ลงในตารางที่ 1.1.2 ของกระแสไบอัสกลับของไดโอด

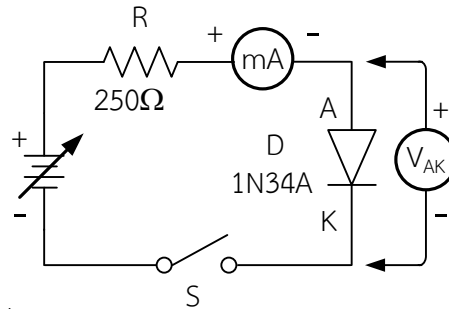
รูปที่ 1.1.2 วงจรทดลองคุณสมบัติของไดโอดขณะไบอัสกลับ

ตารางที่ 1.1.2 บันทึกผลการทดลองข้อ 8-10

แรงดันไบอัสตรง ของไดโอด $V_{AK}(V)$	กระแสไบอัสตรง ของไดโอด $I_D(mA)$	แรงดันไบอัสกลับ ของไดโอด $V_{AK}(V)$	กระแสไบอัสกลับ ของไดโอด $I_D(\mu A)$
0		0	
0.1		-5	
0.2		-10	
0.3		-15	
0.4		-20	
0.5		-25	
0.55		-30	
0.6		-35	
0.65		-40	
0.7		-45	
0.8		-50	

ข.เจอร์เมเนียม ไดโอด (GERMANIUM)

11. ประกอบวงจรตามรูปที่ 1.1.3 โดยใช้สวิตช์ตัดต่อ S อยู่ในตำแหน่งเปิดวงจร แหล่งจ่ายแรงดันไฟตรง ปรับให้แรงดันเป็น 0 V

รูปที่ 1.1.3 วงจรการทดลองไดโอดขณะไบอัสตรง

12. ปรับแหล่งจ่ายแรงดันไฟตรง ให้มีแรงดันไบอัสตรงตกคร่อมไดโอด ($V_{AK} = 0.3$ V วัดและบันทึกค่ากระแสไดโอด (I_D) ลงในตารางที่ 1.3 ในช่อง (I_D)

13. กลับขั้วไดโอด D ให้เป็นไบอัสกลับ (ให้ขา A ของไดโอดต่อกับสวิตช์ S) และเปลี่ยนจากมิลลิแอมป์มิเตอร์ (mA) เป็นไมโครแอมป์มิเตอร์ (μA) และทดลองซ้ำตามขั้นตอนที่ 12 บันทึกค่ากระแส I_D ลงในตารางที่ 1.1.3 ช่อง I_D

14. คำนวณ และบันทึกค่าความต้านทานของตัวไดโอด ทั้งขณะไบอัสตรงและขณะไบอัสกลับ ลงในตารางที่ 1.1.3 ช่องความต้านทานของไดโอด

15. ใช้มัลติมิเตอร์ตั้งย่านโอห์มวัดคร่อมตัวไดโอด D เพื่อหาความต้านทานของไดโอด ทั้งขณะไบอัสตรง และขณะไบอัสกลับ โดยตั้งย่านวัดของโอห์มมิเตอร์ที่ย่าน Rx1 บันทึกค่าลงในตารางที่ 1.1.3 ช่องความต้านทานของไดโอด

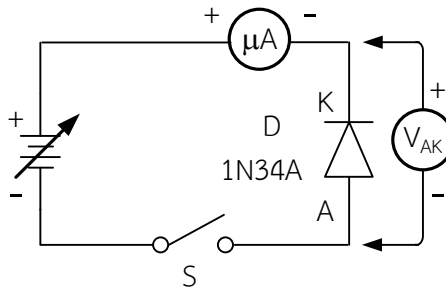
ตารางที่ 1.1.3 บันทึกผลการทดลองข้อ 11-15

สถานะ	V_{AK}	I_D	ความต้านทานของไดโอด
ไบอัสตรง (ข้อ 12)			
ไบอัสกลับ (ข้อ 13)			
วัดด้วยโอห์มมิเตอร์ Rx1			ไบอัสตรง = ไบอัสกลับ =

16. กลับขั้วไดโอด D ให้เป็นไบอัสตรง (ให้ขา A ของไดโอดต่อกับมิลลิแอมป์มิเตอร์) สวิตช์ S ยังไม่ต่อวงจร และแหล่งจ่ายแรงดันไฟตรง ปรับให้แรงดันได้ 0 V

17. ปรับแหล่งจ่ายแรงดันไฟตรงให้มีแรงดันไบอัสตรงตกคร่อมไดโอด (V_{AK}) ตามตารางที่ 1.1.4 ตามลำดับ จากค่าน้อยไปหาคามากแต่ละครั้งวัดและบันทึกค่ากระแสไหลผ่านไดโอด (I_D) เป็นมิลลิแอมป์ลงในตารางที่ 1.1.4 ช่องกระแสไบอัสตรงของไดโอด

18. ประกอบวงจรตามรูปที่ 1.1.4 ปรับสวิตช์ S อยู่ในตำแหน่งเปิดวงจร และแหล่งจ่ายแรงดันไฟตรงปรับให้แรงดันได้ 0 V

รูปที่ 1.1.4 วงจรทดลองคุณสมบัติของไดโอดขณะไบอัสกลับ

19. ปรับสวิตช์ S ไปตำแหน่งปิดวงจร ปรับแหล่งจ่ายแรงดันไฟตรง ให้มีแรงดันกลับตกคร่อมไดโอด (V_{AK}) ตาม ตารางที่ 1.1.4 ตามลำดับจากค่าน้อยไปหาคามากแต่ละครั้งวัดและบันทึกค่ากระแสไหลผ่านไดโอด (I_D) เป็นไมโครแอมป์ (μA) ลงในตารางที่ 1.4 ช่องกระแสไบอัสกลับของไดโอด

ตารางที่ 1.1.4 บันทึกผลการทดลองข้อ 17-19

แรงดันไบอัสตรง ของไดโอด $V_{AK}(V)$	กระแสไบอัสตรง ของไดโอด $I_D(mA)$	แรงดันไบอัสกลับ ของไดโอด $V_{AK}(V)$	กระแสไบอัสกลับ ของไดโอด $I_D(\mu A)$
0		0	
0.1		-2	
0.15		-4	
0.2		-6	
0.25		-8	
0.3		-10	
0.35		-12	
0.4		-14	
0.45		-16	
0.5		-18	
0.55		-20	

20. นำค่าแรงดัน V และกระแส I ที่ทดลองได้ในตารางที่ 1.1.2 และตารางที่ 1.1.4 ไปกำหนดค่าลงในกราฟรูปที่ 1.1.5 โดยกำหนดให้แรงดัน V_{AK} เป็นกราฟในแนวนอน (HOR) หรือแกน X และให้กระแส I_D เป็นกราฟในแนวตั้ง (VER) หรือแกน Y อัตราส่วนของแรงดัน V_{AK} และกระแส I_D ให้กำหนดตามความเหมาะสม

รูปที่ 1.1.5 กราฟแสดงคุณสมบัติของไดโอดจากการทดลองทั้งไบอัสตรงและไบอัสกลับ

สรุปผลการทดลอง

.....

.....

.....

.....

.....

คำถามการทดลอง

1. ขณะไดโอดได้รับไบอัสกลับมีกระแสไหลผ่านมีค่าประมาณเท่าใด
-
2. เมื่อแหล่งจ่ายไฟฟ้ากระแสตรง E มีค่าเพิ่มมากขึ้นจะเกิดผลอย่างไร
-
3. จากการทดลองไดโอดชนิดเยอรมันเนียมกับซิลิกอนแตกต่างกันอย่างไร
-